

Llywodraeth Cymru
Dogfen Ymgynghori

Cynnig deddfwriaethol i ddileu amddiffyniad
cosb resymol

Dyddiad cyhoeddi: 9 Ionawr 2018
Ymatebion erbyn: 2 Ebrill 2018

Trosolwg Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i roi terfyn ar gosbi plant yn gorfforol drwy ddileu amddiffyniad cosb resymol yng Nghymru. Mae'r ymgynghoriad hwn yn ceisio barn ynglŷn â datblygu'r cynnig deddfwriaethol. Ni fyddai hyn yn creu trosedd newydd, ond byddai'n dileu amddiffyniad i'r drosedd bresennol, sef ymosod cyffredin neu guro.

Sut i ymateb Y dyddiad cau ar gyfer derbyn ymatebion yw 2 Ebrill 2018, a gallwch ymateb drwy un o'r ffyrdd canlynol:

E-bost: Llenwch y ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad a'i hanfon i:

talkparenting@llyw.cymru

Dylech gynnwys 'Ymgynghoriad ar Ddileu Amddiffyniad Cosb Resymol – WG33656' yn y bwlch ar gyfer y pwnc.

Postio: Llenwch y ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad a'i hanfon i:

Ymgynghoriad ar Ddileu Amddiffyniad Cosb Resymol

Y Tîm Deddfwriaeth
Yr Is-adran Plant a Theuluoedd
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

Gwybodaeth bellach a dogfennau perthnasol **Gellir gwneud cais am fersiynau o'r ddogfen hon mewn print bras, mewn Braille neu mewn ieithoedd eraill.**

Gwefan Magu Plant: Rhowch Amser Iddo:

<http://giveittime.gov.wales/?skip=1&lang=cy>

Manylion Cyswllt I gael rhagor o wybodaeth:

E-bost: talkparenting@llyw.cymru

Diogelu data

Sut y byddwn yn defnyddio'r sylwadau a'r wybodaeth a roddwch inni.

Bydd unrhyw ymateb a anfonwch atom yn cael ei weld yn llawn gan staff Llywodraeth Cymru sy'n gweithio ar y materion y mae'r ymgynghoriad hwn yn ymdrin â nhw. Mae'n bosibl y bydd aelodau eraill o staff Llywodraeth Cymru yn gweld yr ymateb hefyd, er mwyn eu helpu i gynllunio ymgynghoriadau ar gyfer y dyfodol.

Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyhoeddi crynodeb o'r ymatebion i'r ddogfen hon. Mae'n bosibl hefyd y byddwn yn cyhoeddi'r ymatebion yn llawn. Fel arfer, bydd enw a chyfeiriad (neu ran o gyfeiriad) yr unigolyn neu'r sefydliad a anfonodd yr ymateb yn cael eu cyhoeddi gyda'r ymateb. Mae hyn yn helpu i ddangos bod yr ymgynghoriad wedi'i gynnal yn briodol. Os nad ydych yn dymuno i'ch enw a'ch cyfeiriad gael eu cyhoeddi, rhowch wybod inni'n ysgrifenedig wrth anfon eich ymateb. Byddwn wedyn yn cuddio'ch manylion.

Mae'n bosibl y bydd yr enwau a'r cyfeiriadau y byddwn yn eu cuddio yn cael eu cyhoeddi'n ddiweddarach, er nad yw hynny'n debygol o ddigwydd yn aml iawn. Mae Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 a Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol 2004 yn caniatáu i'r cyhoedd ofyn am gael gweld gwybodaeth a gedwir gan lawer o gyrff cyhoeddus, gan gynnwys Llywodraeth Cymru. Mae hynny'n cynnwys gwybodaeth sydd heb ei chyhoeddi. Fodd bynnag, mae'r gyfraith hefyd yn caniatáu inni gadw gwybodaeth yn ôl o dan rai amgylchiadau. Os bydd unrhyw un yn gofyn am gael gweld gwybodaeth a gadwyd yn ôl gennym, bydd rhaid inni benderfynu a ydym am ei rhyddhau ai peidio. Os bydd rhywun wedi gofyn inni beidio â chyhoeddi ei enw a'i gyfeiriad, bydd hynny'n ffaith bwysig inni ei chadw mewn cof. Fodd bynnag, gallai fod rhesymau pwysig weithiau dros orfod datgelu enw a chyfeiriad unigolyn, er ei fod wedi gofyn inni beidio â'u cyhoeddi. Byddem yn cysylltu â'r unigolyn ac yn gofyn am ei farn cyn gwneud unrhyw benderfyniad terfynol i ddatgelu'r wybodaeth.

Cynnwys

Rhagair y Gweinidog	5
1. Cefndir	6
2. Y gyfraith bresennol	10
3. Y dystiolaeth a'r achos o blaid newid	13
4. Cymariaethau rhyngwladol	21
5. Agweddau at gosbi plant yn gorfforol yng Nghymru	25
6. Y cynnig	27
7. Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol	29
8. Yr effaith ar gyrff cyhoeddus ac unigolion	32
9. Cosbau am droseddau	37
Casgliadau	39
Cyfeiriadau	43

Rhagair y Gweinidog

Rydym i gyd am roi'r dechrau gorau posibl mewn bywyd i'n plant, ac rwy'n gwybod, fel rhiant fy hun, y gall fod yn brofiad heriol weithiau. Mae magu plant yn gallu bod yn anodd, ac mae angen cyngor a chymorth ar rieni weithiau i'w helpu i fagu plant iach a hapus.

Mae'r wybodaeth sydd gennym am yr hyn sydd ei angen ar blant i dyfu a ffynnu wedi datblygu'n sylweddol dros yr 20 mlynedd ddiwethaf. Mewn ymateb i'r wybodaeth honno ac i agweddau cyhoeddus ar arferion magu plant, mae'r ffordd y mae rhieni'n rhyngweithio â'u plant bellach wedi newid hefyd.

Erbyn hyn, rydym yn gwybod bod cosbi plant yn gorfforol yn gallu cael effaith negyddol hir dymor ar gyfleoedd plant mewn bywyd, ac rydym hefyd yn gwybod bod cosbi corfforol yn gosb aneffeithiol. Er bod cosbi plant yn gorfforol yn arfer cyffredin a dderbyniwyd gan genedlaethau blaenorol, gwyddom ei fod yn cael ei ystyried fwyfwy i fod yn llai derbyniol – ac mae rhieni'n teimlo'n fwy anesmwyth ynglŷn â defnyddio cosb gorfforol. Fel Llywodraeth, rydym wedi buddsoddi'n sylweddol mewn rhaglenni ar fagu plant ar hyd a lled Cymru ac mewn ymgyrchoedd gwybodaeth i gefnogi rhieni i fagu eu plant yn y ffordd orau y gallant.

Os bydd unrhyw bosibilrwydd o berygl o niwed i blentyn, yna fel Llywodraeth rydym dan ymrwymiad i weithredu. Cafodd deddfwriaeth ei chyflwyno nifer o flynyddoedd yn ôl i roi terfyn ar cosbi plant yn gorfforol mewn ysgolion a lleoliadau gofal plant – mae'n bryd inni nawr sicrhau nad yw'n dderbyniol yn unman.

Mae Llywodraeth Cymru yn falch o'n hanes blaenorol o hyrwyddo hawliau plant a sicrhau bod pob plentyn yng Nghymru yn cael y dechrau gorau mewn bywyd. Uchelgais Llywodraeth Cymru yw y dylai hawliau pob plentyn a pherson ifanc yng Nghymru gael eu hyrwyddo a'u parchu er mwyn iddynt gyrraedd eu llawn potensial. Pan basiwyd Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011, roedd yn torri cwys newydd. Roeddem yn ddigon dewr i fod y wlad gyntaf yn y Deyrnas Unedig, ac yn un o'r ychydig wledydd yn Ewrop a'r byd, i roi'r fath drefniadau yn eu lle.

Rhaid inni barhau i fod yn ddewr. Rhaid inni barhau i gyflawni'r ymrwymiad hwn. Dyna pam yr ydym fel Llywodraeth yn cyflwyno deddfwriaeth i ddileu amddiffyniad cosb resymol, er mwyn ei gwneud yn glir nad yw cosbi plant yn gorfforol bellach yn dderbyniol yng Nghymru. Ar hyn o bryd mae plant yn cael eu diogelu lai rhag cosb gorfforol nag yw oedolion, ac mae'n rhaid i hynny newid.

Rydym wedi ymrwymo i ddileu amddiffyniad cosb resymol, ac rydym am sicrhau ein bod yn datblygu cynigion deddfwriaethol sy'n addas i'r diben. Rwy'n ymwybodol bod safbwyntiau gwahanol ar y ddeddfwriaeth hon; ac mae'r ymgynghoriad hwn yn cynnig y cyfle i bawb leisio'u barn i'n helpu i fynd i'r afael â phryderon wrth i'r ddeddfwriaeth gael ei datblygu.

Rwy'n falch i allu lansio'r ymgynghoriad hwn, ac rwy'n eich annog chi i gymryd rhan.

Huw Irranca-Davies
Y Gweinidog Gofal Cymdeithasol a Phlant

Adran 1 – Cefndir

Y cyd-destun

Roedd ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gael cefnogaeth drawsbleidiol i ddileu amddiffyniad cosb resymol wedi'i nodi yn "Symud Cymru Ymlaen", y Rhaglen Lywodraethu (Medi 2016), sy'n amlinellu'r camau gweithredu y bydd Llywodraeth Cymru yn eu cymryd yn ystod ei thymor o bum mlynedd i wella bywydau pobl yng Nghymru.

Mae'r strategaeth genedlaethol, "Ffyniant i Bawb", a gyhoeddwyd ym mis Medi 2017, yn dangos bod Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod profiadau unigolyn yn ystod ei blentyndod yn chwarae rhan bwysig wrth lunio ei ddyfodol, ac maent yn hollbwysig wrth ystyried pa mor debygol ydyw o fynd ymlaen i fyw bywyd iach, ffyniannus a llawn.

Yn wir, ers pasio Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011ⁱ, bu rhaid i bob un o Weinidogion Cymru roi sylw dyledus i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) wrth wneud penderfyniadau. Mae'r ddyletswydd honno'n un hanfodol ar gyfer sicrhau canlyniadau cadarnhaol i blant a phobl ifanc yng Nghymru drwy greu diwylliant sy'n parchu ac yn amddiffyn hawliau plant.

Fodd bynnag, mae pob cenedl yn y Deyrnas Unedig (DU) wedi'u beirniadu dros nifer o flynyddoedd am beidio â chyflawni dyletswydd Erthygl 19 yn CCUHPⁱⁱ. Mae Erthygl 19 (paragraff 1) o CCUHPⁱⁱⁱ yn datgan:

“States Parties shall take all appropriate legislative, administrative, social and educational measures to protect the child from all forms of physical or mental violence, injury or abuse, neglect or negligent treatment, maltreatment or exploitation, including sexual abuse, while in the care of parent(s), legal guardian(s) or any other person who has the care of the child.”

Er bod nifer o'r materion hyn yn cael effaith mwy difrifol, ac maent yn cael eu cynnwys o dan ddeddfau sydd eisoes yn bodoli, mae argymhellion dilynol Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn wedi datgan y dylai'r Deyrnas Unedig (fel Aelod-wladwriaeth) wahardd pob math o gosb gorfforol yn y teulu, gan gynnwys diddymu pob amddiffyniad cyfreithiol^{iv}. Yr unig ffordd i gydymffurfio'n llawn ag Erthygl 19 yw drwy wahardd cosbi plant yn gorfforol yn y cartref, ac yng Nghymru mae hynny'n golygu cael gwared ar amddiffyniad cosb resymol^v.

Nod y polisi

O ystyried y rôl flaenllaw y mae Llywodraeth Cymru wedi cymryd i sicrhau bod ein polisi ar gyfer plant a'u teuluoedd wedi'i sefydlu'n gadarn yng nghyd-destun Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn, amcan cyffredinol y ddeddfwriaeth arfaethedig yw cefnogi hawliau plant drwy wahardd cosbi plant yn gorfforol, a hynny drwy ddileu amddiffyniad cosb resymol. Byddai hynny'n cael gwared ar yr anomaledd presennol, sef bod plant yn cael eu diogelu lai rhag cosb gorfforol nag yw oedolion.

Mae ein dealltwriaeth o'r hyn sydd ei angen i ddiogelu a chefnogi unigolion, plant a'u teuluoedd wedi newid yn sylweddol dros y blynyddoedd. Mae'r hyn sy'n dderbyniol mewn cymdeithas wedi newid oherwydd hynny. Yn y blynyddoedd a fu, roedd y canlynol yn gyfreithiol:

- teithio mewn car heb wregys diogelwch;
- cosbi plant yn gorfforol mewn ysgolion; ac,
- ysmegu mewn mannau cyhoeddus caeedig ac mewn ceir sy'n cario plant.

Mae'r oes wedi newid. Mae pob un ohonom erbyn hyn yn deall nad yw'r pethau hynny'n dderbyniol mewn cymdeithas iach, ffyniannus a blaengar, ac mae cyfreithiau wedi'u pasio i ddiogelu unigolion, plant a'u teuluoedd.

Mae agweddau at fagu plant wedi newid hefyd. Er bod cosbi plant yn gorfforol yn arfer cyffredin a dderbyniwyd gan genedlaethau blaenorol, mae gwaith ymchwil yn dangos bod rhieni y dyddiau hyn yn defnyddio dulliau cadarnhaol yn gynyddol - sydd wedi'u profi i fod yn fwy effeithiol. Yn ogystal, mae rhieni'n teimlo'n fwy anesmwyth ynglŷn â chosbi plant yn gorfforol. Yn 1998^{xxxix}, er enghraifft, roedd 88% o oedolion ym Mhrydain wedi cytuno bod *angen smacio plentyn drwg weithiau*. Ond yn 2015^{xcii}, 24% yn unig o rieni yng Nghymru a oedd wedi cefnogi'r datganiad hwnnw.

Felly, bydd gwahardd cosbi plant yn gorfforol yn mynd i'r afael ar agwedd ar y gyfraith sydd wedi dyddio ac sy'n groes i farn ein cymdeithas fodern a blaengar.

Mae'r dystiolaeth yn dangos nad yw cosb gorfforol yn effeithiol ac y gallai fod yn gwneud niwed i blant (adran 3); ac eto mae'n gyfreithiol o hyd. A hynny oherwydd bod amddiffyniad cosb resymol yn bodoli. Mae Llywodraeth Cymru am gael gwared ar yr anomaledd hwn yn y gyfraith, a chyfleu'r neges yn gwbl glir nad yw cosbi plant yn gorfforol yn dderbyniol.

Camau i gefnogi teuluoedd

Mae'r cynnig yn rhan o becyn ehangach o gamau y mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i gefnogi plant a'u rhieni. Rydym yn cydnabod bod angen i blant ddeall bod ffiniau, a bod angen cyngor a chymorth ar rieni yn aml er mwyn iddynt wybod am ddulliau eraill o ddisgyblu mewn ffordd gadarnhaol y gellid eu defnyddio yn hytrach na chosb gorfforol.

Yn 2015, lansiodd ein hymgyrch "Magu plant. Rhowch amser iddo". Mae'r ymgyrch yn targedu pawb sy'n magu plant o'u geni hyd at 5 oed. Mae'n anelu at sicrhau bod gan rieni'r wybodaeth a'r cymorth sydd eu hangen arnynt i'w helpu i fagu eu plant yn y ffordd orau y gallant. Gwneir hynny drwy wefan ac ymgyrch ar y cyfryngau sy'n cynnig cyngorion a gwybodaeth am fagu plant.

Egwyddorion magu plant yn gadarnhaol neu 'rianta cadarnhaol' yw bod rhieni'n ymddwyn mewn ffordd dwymgalon a chefnogol; yn modelu ymddygiad da; yn goruchwyllo eu plant yn briodol; yn pennu ffiniau clir a chyson sy'n seiliedig ar ddisgwyliadau realistig yn ôl oedran y plentyn; yn canmol ymddygiad da; ac yn delio ag ymddygiad problematig mewn ffordd gyson, heb orfod cosbi'r plentyn yn gorfforol na gweiddi'n ormodol.

Rydym am i rieni yng Nghymru fod yn hyderus wrth reoli ymddygiad eu plant, heb deimlo bod rhaid iddynt droi at ddefnyddio cosb gorfforol. Rydym am ategu'r newid cynyddol o ran agweddau rhieni ynglŷn â'r ffordd y maent am fagu eu plant, drwy wneud cosbi plant yn gorfforol yn arfer annerbyniol, a chyfleu neges gref fod dulliau cadarnhaol eraill wedi'u profi i fod yn well i'n plant a'u lles.

Ochr yn ochr â'n hymgyrch, gall rhieni a gofalwyr yng Nghymru gael hyd i amrywiaeth o wasanaethau sy'n hyrwyddo rhianta cadarnhaol. Caiff y rhain eu cynnig gan bartneriaid yn llywodraeth leol, yn y meysydd iechyd, addysg, gwasanaethau cymdeithasol, cyfiawnder cymdeithasol ac yn y trydydd sector. Mae cymorth yn cael ei roi ar adegau gwahanol yn ystod bywyd plentyn (o'r cyfnod cynenedigol hyd at oedran plentyn yn yr arddegau). Mae'r cymorth hwnnw'n amrywio o fod yn gymorth ar gyfer rhieni ag anghenion lefel isel i lefel uchel o gymorth dwys sydd wedi'i dargedu. Gall pob teulu ddefnyddio ystod o wasanaethau cyffredinol a ddarperir gan Wasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd, meddygon teulu, ymwelwyr iechyd a bydwagedd. Mae ysgolion a darparwyr gofal plant yn chwarae rôl hanfodol hefyd, o ran nodi'r plant a'r teuluoedd sydd ag anghenion ychwanegol a chefnogi'r rhieni hynny er mwyn iddynt allu darparu amgylchedd dysgu cadarnhaol yn y cartref. Yn ogystal â hynny, mae cefnogi rhieni yn rhan annatod o'n hymyriadau sydd wedi'u targedu'n fwy penodol, sef Dechrau'n Deg a Theuluoedd yn Gyntaf, sy'n cynnig cymorth a chynghor i rieni allu magu plant hapus ac iach.

Rhaglen Llywodraeth Cymru ar gyfer teuluoedd â phlant o dan 4 oed sy'n byw mewn cymunedau difreintiedig yng Nghymru yw Dechrau'n Deg. Yn ychwanegol at gael cymorth mewn perthynas â magu plant, mae gan rieni a gofalwyr yn ardaloedd Dechrau'n Deg yr hawl i ymweliadau iechyd dwys, gofal plant rhan-amser o ansawdd da ar gyfer plant 2-3 oed, a chymorth ar gyfer lleferydd, iaith a chyfathrebu plant.

Mae rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf yn cael ei chyflwyno yn lleol. Mae prosiectau pob Awdurdod Lleol yn cael eu comisiynu'n strategol i fodloni anghenion pobl leol. Mae Teuluoedd yn Gyntaf yn cefnogi rhieni mewn sawl ffordd – o ddarparu gwybodaeth a chynghor i ddarparu ymyriadau rhianta sy'n seiliedig ar dystiolaeth. Mae prosiectau sy'n cynnig mynediad at ymyriadau rhianta neu wasanaethau cymorth i rieni yn cynnwys amrediad o oeddrannau, o'r cyfnod cyn geni i blant hŷn.

Mae'r cynnig deddfwriaethol felly yn un rhan yn unig o'r camau gweithredu ehangach y mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i gefnogi rhieni i roi'r dechrau gorau mewn bywyd i'w plant.

Yn y cyswllt hwn, mae ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gael gwared ar amddiffyniad cosb resymol yn ffordd naturiol a rhesymegol o symud ymlaen. Bydd gwneud hynny'n sicrhau bod pob plentyn yng Nghymru yn cael y cyfle i ffynnu a chyflawni eu potensial.

#TrafodMaguPlant

Ym mis Hydref 2017, roedd Llywodraeth Cymru wedi lansio'r ymgyrch #TrafodMaguPlant. Nod yr ymgyrch yw dysgu mwy am ddealltwriaeth ymarferol pobl o'r gyfraith bresennol a nodi unrhyw bryderon ynghylch sut y byddai gwneud newid

yn y gyfraith yn cael ei roi ar waith. Roedd yr arolwg anffurfiol wedi derbyn 1300 o ymatebion, ac wedi tynnu sylw at rywfaint o ddryswch ynghylch y gyfraith bresennol. Yn ogystal â hynny, roedd rhai pryderon ynglŷn â sut y gallai gwneud newid yn y gyfraith gael effaith ar wasanaethau plant a gwasanaethau cyhoeddus ehangach. Felly, mae'r ddogfen ymgynghori hon yn nodi sail resymegol a sylfaen dystiolaeth y polisi ar gyfer y cynnig deddfwriaethol hwn. Mae hefyd yn ceisio mynd i'r afael â rhai o'r materion a godwyd yn yr arolwg anffurfiol.

Cwestiynau'r Ymgynghoriad

- 1. A ydych chi o'r farn y bydd ein cynnig deddfwriaethol i ddileu amddiffyniad cosb resymol ac atal cosbi plant yn gorfforol yn helpu i gyflawni ein bwriad penodol o ddiogelu hawliau plant?**

(Ydw/Nac ydw/Ddim yn gwybod). Os 'nac ydw', pam ddim?

- 2. Yn ychwanegol at y gefnogaeth a'r wybodaeth sydd eisoes ar gael gennym drwy ein hymgyrch ar fagu plant, a oes unrhyw ffyrdd eraill yr ydych chi'n meddwl y dylen ni eu rhoi ar waith er mwyn cefnogi rhieni, gofalwyr a gwarcheidwaid?**

(Oes/Nac oes/Ddim yn gwybod). Os 'oes', beth yw'r rheini?

Adran 2 – Y gyfraith bresennol

Amddiffyniad i'r troseddau ymosod a churo sydd eisoes yn bodoli yn y gyfraith gyffredin yw amddiffyniad cosb resymol.

A chorff o gyfreithiau sy'n cael eu datblygu gan farnwyr mewn llysoedd a thribiwnlysoedd yw'r gyfraith gyffredin, neu gyfraith achosion. Mae systemau'r gyfraith gyffredin, megis y rheini sydd ar waith yma yn y Deyrnas Unedig, yn rhoi pwyslais mawr ar benderfyniadau'r llysoedd. Mae'r penderfyniadau hynny'n cael eu hystyried yn "gyfraith", ac mae ganddynt yr un grym cyfreithiol â'r cyfreithiau hynny sydd wedi'u pennu yn y ddeddfwriaeth.

Felly, mae deall a dehongli'r ffordd y mae amddiffyniad yn y gyfraith gyffredin yn cael ei ddefnyddio, yn gwbl ddibynnol ar gyfraith achosion, gan nad oes unrhyw statud y gellir cyfeirio ati. Yn achos amddiffyniad cosb resymol, mae deall sut y gellir ei ddefnyddio a'r hyn y mae'n ei gynnwys yn fwy anodd gan fod cyfraith achosion yn brin.

Mae canllawiau Gwasanaeth Erlyn y Goron The Crown Prosecution Service (CPS) "Offences against the Person incorporating the Charging Standard"^{vi} yn darparu'r diffiniadau canlynol ar gyfer y troseddau hyn yn y gyfraith gyffredin:

"An offence of Common Assault is committed when a person either assaults another person or commits a battery. An assault is committed when a person intentionally or recklessly causes another to apprehend the immediate infliction of unlawful force. A battery is committed when a person intentionally and recklessly applies unlawful force to another".

Tarddiad Amddiffyniad Cosb Resymol

Sut y cafodd yr amddiffyniad ei sefydlu

Gellir olrhain tarddiad y cysyniad o 'gosb resymol' yn ol i oes Fictoria. Yr achos a sefydlodd y diffiniad sy'n cael ei dderbyn yn ôl y gyfraith oedd un *R v Hopley*^{vii} (1860). Yn yr achos hwnnw, cafodd bachgen ei guro gan ysgolfeistr gyda chaniatâd gan dad y plentyn. Fel canlyniad i hynny, bu farw'r plentyn. Yn ystod y treial, dywedodd y barnwr llywyddol, sef y Prif Ustus Cockburn:

"A parent or a schoolmaster, who for this purpose represents the parent and has the parental authority delegated to him, may for the purpose of correcting what is evil in the child inflict moderate and reasonable corporal punishment, always, however, with this condition, that it is moderate and reasonable."

Roedd yr achos hwn wedi sefydlu bod cosb resymol yn amddiffyniad dan y gyfraith ar gyfer rhieni, gofawyr neu oedolion cyfrifol eraill – megis athrawon – a oedd yn cael eu cyhuddo o drosedd o ymosod ar blant.

Sut y mae'r amddiffyniad wedi newid dros amser

Roedd cosbi plant yn gorfforol yn arfer cyffredin mewn ysgolion hyd at yr 1980au. Fodd bynnag, o 1986 ymlaen, roedd Senedd y Deyrnas Unedig yn cyfyngu ar y defnydd o gosb gorfforol yn raddol, gan ei gwahardd ym mhob ysgol wladol a gynhelir yn 1987, ac ym mhob ysgol annibynnol yn 1999. Daeth yr arfer i ben yng nghartrefi plant yn 2001, ym maes gofal maeth Awdurdodau Lleol yn 2002, ac ym maes gofal plant yn 2007.

Roedd Adran 58 o Ddeddf Plant 2004 yn cyfyngu ar yr amgylchiadau y gellid defnyddio cosb resymol, sef cyhuddiad o ymosod cyffredin yn unig. Ers cyflwyno'r Ddeddf, ni allai rhieni a oedd wedi achosi anaf corfforol i'w plant ddefnyddio amddiffyniad cosb resymol ar gyfer cyhuddiadau o greulondeb, clwyfo neu ymosod sy'n achosi gwir niwed corfforol neu niwed corfforol difrifol.

Mae maes yr amddiffyniad wedi'i amlinellu yng nghanllawiau Gwasanaeth Erlyn y Goron, sef 'Offences against the Person including the Charging Standard', sy'n datgan:

“Section 58 of the Children Act 2004 has removed the availability of the reasonable chastisement defence for parents or adults acting in loco parentis where the accused is charged with wounding, causing grievous bodily harm, assault occasioning actual bodily harm or cruelty to persons less than 16 years of age. However the reasonable chastisement defence remains available for parents or adults acting in loco parentis against charges of common assault.”

Mae canllawiau Gwasanaeth Erlyn y Goron hefyd yn egluro'r canlynol: “although any injury that is more than 'transient or trifling' can be classified as actual bodily harm, the appropriate charge will be one of Common Assault where no injury or injuries which are not serious occur”.

Adolygu'r amddiffyniad

Yn 2007, roedd Llywodraeth y Deyrnas Unedig wedi adolygu canlyniadau ymarferol Adran 58 o Ddeddf Plant 2004^{viii}. Fel rhan o'r adolygiad, gofynnwyd i wyth o ardaloedd Gwasanaeth Erlyn y Goron i lenwi holiadur am achosion o gam-drin plant, a gofynnwyd i bob un o'r 43 o ardaloedd Gwasanaeth Erlyn y Goron anfon manylion am achosion lle cafodd amddiffyniad cosb resymol ei ddefnyddio.

Er nad oedd yr adolygiad yn un hollgynhwysol, dangosodd mai prin iawn yr oedd amddiffyniad cosb resymol yn cael ei ddefnyddio i ddwyn achos yn ei flaen. Cafodd yr amddiffyniad ei ddefnyddio mewn 12 o achosion rhwng Ionawr 2005 a Chwefror 2007 – a phob un wedi arwain at ryddfarn neu ollwng yr achos. O'r 12 achos hyn, gwelwyd y canlynol: bu pedwar achos lle cafodd yr amddiffyniad ei ddefnyddio'n benodol i amddiffyn cyhuddiad o ymosod cyffredin; bu pedwar achos lle yr oedd y diffynnydd wedi'i gyhuddo o ymosod cyffredin, ac er nad oedd wedi defnyddio'r amddiffyniad yn benodol, gallai fod wedi bod yn ffactor yn y penderfyniad i'w cael yn ddieuog neu i ollwng yr achosion; a bu pedwar achos lle cafodd cosb resymol ei chynnig o'u plaid er gwaethaf y ffaith nad oedd yn cynrychioli amddiffyniad cyfreithiol i'r cyhuddiad o greulondeb i blentyn.

Cyfraith sifil

Yn ôl y gyfraith sifil, gall unigolion gyflwyno pob math o hawliad am ddigollediad gerbron y llysoedd sifil – gan gynnwys hawliad am ddigollediad yn sgil digwyddiad niweidiol a ddigwyddodd yn ystod plentyndod. Mae gwahanol ffyrdd ar gael i hawlio digollediad. Er enghraifft, drwy achos llys sifil, drwy geisio gorchymyn i gael iawndal am drosedd os yw'r cyflawnwr eisoes wedi'i gael yn euog, a thrwy wneud cais i'r Awdurdod Digolledu am Anafiadau Troseddol. Ni fyddai'r gallu i gael hawliad sifil yn newid fel canlyniad i'r cynigion hyn.

Mae terfynau amser mewn perthynas â bwrw ymlaen ag achos llys sifil. Y terfyn amser safonol yw tair blynedd ar ôl dyddiad y gweithred niweidiol. Os oedd mwy nag un digwyddiad, mae gan bob digwyddiad derfyn amser unigol. Fodd bynnag, nid yw'r cyfnod o dair blynedd yn dechrau hyd nes bod yr unigolyn sydd wedi'i anafu yn troi yn 18 oed. Yn unol â hynny, mae gan unigolion sydd wedi dioddef niwed yn ystod plentyndod hyd nes eu bod yn 21 oed i gyflwyno cais i lys sifil.

Er troseddau yw ymosod cyffredin a churo, maent hefyd yn bodoli yn y gyfraith sifil. Wrth ddileu amddiffyniad cosb resymol, ein bwriad yw na fydd cosbi plentyn yn gorfforol yn cael ei gyfiawnhau mewn unrhyw achos llys troseddol neu sifil o hynny allan. Fodd bynnag, fel yr amlinellir uchod, ni fyddai'r gallu i gael hawliad sifil yn newid fel canlyniad i'r cynnig deddfwriaethol.

Adran 3 – Y dystiolaeth a'r achos o blaid newid

Mae'r ymchwil sy'n ymwneud â rhieni'n cosbi eu plant yn gorfforol yn faes sensitif a chymhleth. I bennu effaith cosb gorfforol ar blant mae ffactorau eraill i'w cydnabod oherwydd y dylanwadau allanol niferus eraill ym mywyd y plentyn. Enghreifftiau o'r rheini yw dynameg y teulu, tlodi, y berthynas o ran yr ymlyniad rhwng y rhiant a'r plentyn, neu straen. A gallai'r rhain effeithio ar gynnydd y plentyn. Yn ogystal, mae nifer o astudiaethau'n dibynnu ar hunan-adroddiadau ôl-weithredol y rhieni, sy'n ei gwneud yn anoddach i fesur yn gywir y modd y mae cosb gorfforol yn cael ei harfer a pha mor aml y mae'n cael ei defnyddio. Gallai rhieni deimlo eu bod dan bwysau i roi barn y maent yn ystyried ei bod yn un dderbyniol yn gymdeithasol hefyd. Yn ychwanegol, nid yw astudiaethau ymchwil yn tueddu i bennu pa mor aml y mae cosb gorfforol yn cael ei defnyddio.

Effaith cosb gorfforol ar blant

Serch ystyried yr holl ffactorau hynny sy'n ymwneud â methodoleg yr ymchwil, mae adolygiadau cynhwysfawr dros sawl degawd o lenyddiaeth yn y maes hwn^{ix x xi xii xiii} yn dangos bod cysylltiad arwyddocaol rhwng cosbi corfforol a chanlyniadau negyddol yn y tymor byr a'r tymor hir. Awgrymwyd, er gwaethaf y cysylltiad arwyddocaol hwn, bod maint yr effeithiau negyddol yn gymharol fach^{xviii}.

Mae tystiolaeth o nifer o astudiaethau, gan gynnwys astudiaethau hydredol, sy'n dangos bod cysylltiad rhwng defnyddio cosb gorfforol a chynnydd mewn ymddygiad ymosodol a gwrthgymdeithasol^{xix}. Ceir tystiolaeth hefyd fod cysylltiad arwyddocaol rhwng cosbi plant yn gorfforol yn amlach dros gyfnod o flwyddyn ac ymddygiad gwrthgymdeithasol mwy niferus yn ystod y flwyddyn ganlynol. Yn ôl adroddiadau, mae plant sy'n cael eu smacio'n aml yn fwy tebygol o ymddwyn yn anodd, gan gynnwys fod yn orfywiog ac yn heriol. Mae'r canfyddiadau hyn yn gyson â modelau^{xx} sy'n awgrymu bod rhieni sy'n disgyblu eu plant yn gorfforol yn hyrwyddo ymddygiad gwrthgymdeithasol eu plant yn fwy nag y mae ymddygiad gwrthgymdeithasol plant yn peri i rieni ddefnyddio dulliau llym^{xxi}.

Roedd astudiaeth yn yr Unol Daleithiau yn 2000^{xxii}, yn edrych ar gynnydd plant mewn teuluoedd lle roedd rhieni'n disgyblu eu plant yn gorfforol fel mater o drefn mewn ffordd nad oedd yn gamdriniol. Un canfyddiad oedd bod smacio plentyn yn cael effaith fuddiol yn aml pan nad yw'n gamdriniol, a phan fydd yn cael ei ddefnyddio'n bennaf i gefnogi tactegau disgyblu ysgafnach ar gyfer plant 2-6 oed gan rieni cariadus. Fodd bynnag, bum mlynedd yn ddiweddarach, pan gynhaliodd un o'r un ymchwilwyr fetaddadansoddiad o 26 o astudiaethau a oedd wedi'u cyhoeddi ar gosb gorfforol^{xxiii}, fe ddaeth i'r casgliad fod hyd yn oed gosb gorfforol ysgafn, os yw'n cael ei defnyddio fel y dull disgyblu pennaf, yn gysylltiedig â chanlyniadau gwaeth i blant.

Mae cosb gorfforol hefyd yn gysylltiedig â'r canlynol^{xxiv xxv xxvi xxvii xxviii}.

- dirywiad o ran ansawdd y berthynas rhwng y rhiant a'r plentyn;
- dirywiad o ran iechyd meddwl y plentyn;
- dirywiad o ran iechyd meddwl yr oedolyn;
- mwy o risg o ddiodef camdriniaeth gorfforol gan rywun;

- ymddygiad mwy ymosodol fel oedolyn;
- ymddygiad mwy troseddol a gwrthgymdeithasol fel oedolyn;
- mwy o risg o gam-drin eu plant neu eu priod eu hunain;
- lefelau llai o gyrhaeddiad academiaidd.

Ond daeth un astudiaeth yn 2005 i'r casgliad^{xxiv} er nad yw cosb gorfforol yn gwarantu effaith niweidiol, po fwyaf y mae plant yn profi cosb gorfforol, a pho amlaf a mwyaf llym y mae'r gosb honno, mwyaf y maent mewn perygl o brofi problemau fel ymddygiad ymosodol neu iselder.

Mae'r rhai hynny sy'n dadlau bod gan rieni'r hawl i ddisgyblu eu plant drwy gosbi'n gorfforol yn beirniadu bod y casgliad hwn o lenyddiaeth yn unochrog mewn ffordd systematig^{xxix}, ac yn awgrymu bod yr effeithau'n rhai dibwys^{xxx}. Yr hyn sy'n llai pendant yw a yw cosb gorfforol yn cynrychioli ffactor achosol o ran rhagweld effeithiau niweidiol ar blentyn neu a yw'r cysylltiad yn llai uniongyrchol, a bod cosbi plant yn gysylltiedig â ffactorau achosol eraill (e.e. ymddygiadau ehangach rhieni, neu normau diwylliannol)^{xxxi}.

Mae rhai astudiaethau wedi dangos nad oes unrhyw gysylltiad rhwng cosbi corfforol ac effeithiau negyddol^{xxxii}, ac eraill wedi dangos bod y cysylltiad yn llai oherwydd ffactorau eraill^{xxxiii}. Er gwaethaf hynny, nid oes unrhyw waith ymchwil a adolygwyd gan gymheiriaid wedi dangos gwelliant o ran iechyd datblygiadol fel canlyniad i gosbi corfforol gan rieni, nac ychwaith fod cosbi corfforol yn cael unrhyw effaith gadarnhaol hir dymor^{xxxiv xxxv}.

Canfuwyd hefyd fod cosbi corfforol yn strategaeth aneffeithiol i rieni gael eu plant i ufuddha^{xii} ac iddynt annog cymhwysedd cymdeithasol^{xxxvi}.

Yn ei dadansoddiad o 92 o astudiaethau ar gosb gorfforol, canfu Gershoff^{xii} nad yw cosbi corfforol yn ddull disgyblu effeithiol, ac nad yw'n lleihau nac yn atal ymddygiadau annymunol. Yr unig ganlyniad dymunol yn y tymor byr a oedd yn gysylltiedig â chosb gorfforol, mewn nifer cyfyngedig o'r astudiaethau ymchwil a gafodd eu hadolygu gan Gershoff, oedd bod plant yn cydymffurfio ar unwaith^{xxv}. Fodd bynnag, mae gwaith ymchwil yn awgrymu nad yw cosbi corfforol yn fwy effeithiol na chyfnodau o amser ymdawelu o ran cael plant i gydymffurfio yn fwy ar unwaith^{xiii}. Er y gallai'r ymateb o gael plant i gydymffurfio ar unwaith fod yn nod yn y tymor byr i nifer o rieni, nid yw'n sicrhau y bydd plant yn parhau i gydymffurfio dros gyfnod hirach. Gallai hefyd olygu bod rhieni'n dibynnu gormod ar gosbi corfforol er mwyn i'w plant gydymffurfio.

Dewisiadau eraill yn lle cosbi corfforol

Dylid cydnabod bod gwahaniaeth mawr rhwng disgyblu a chosbi. Mae disgyblu plentyn yn ymwneud â rhoi arweiniad i blentyn fel y gall ddysgu ymddygiad priodol. Nid yw cosbi corfforol yn rhan anochel o ddisgyblu plant. Mae technegau disgyblu yn fwy tebygol o fod yn effeithiol os ydynt yn digwydd yng nghyd-destun perthynas gariadus lle y mae'r plant yn teimlo'n ddiogel.

Nid oes unrhyw dystiolaeth fod smacio plant yn gysylltiedig ag ymddygiad gwell mewn plant^{xxxvii}. Ond, mae casgliad digonol o dystiolaeth fod dulliau cadarnhaol o fagu plant yn allweddol i sicrhau canlyniadau llwyddiannus i blant^{xxxviii}.

Mae amgylchedd teuluol sy'n cynnwys ffactorau sy'n gysylltiedig â dulliau da o fagu plant, wedi'i nodi i fod yn nodwedd sy'n diogelu plant sy'n cael eu magu mewn cymdogaeth ddifreintiedig^{xxxix xl xli}. Dangoswyd bod arferion rhianta sy'n sensitif, cyson, a hawdd i'w defnyddio yn helpu i feithrin cydnerthedd mewn plant sy'n byw mewn tlodi^{xlii}.

Mae'r dull cadarnhaol o rianta, y cyfeirir ato'n aml fel rhianta ag awdurdod, yn annog rhieni i feithrin perthynas gadarnhaol â'u plentyn drwy ymateb iddo, a thrwy fod yn dwymgalon ac yn gefnogol. Mae rhianta ag awdurdod yn annog rhieni i roi sylw i ymddygiad da, cael disgwyliadau uchel, a phennu ffiniau. Mae hefyd yn cydnabod y dylai rhieni wobrwyo ymddygiad da drwy roi sylw a gwobrwyo cadarnhaol, ac iddynt ymateb yn gyson i ymddygiad amhriodol. Mae angen i blant wybod beth yw'r terfynau, a pha ymddygiad a ddisgwylir ganddynt.

Mae plant sy'n cael eu magu yn y modd hwn yn fwy tebygol o gael canlyniadau cadarnhaol, sy'n cynnwys datblygiad cymdeithasol, hunan-barch ac iechyd meddwl da^{xliii}. Pan fydd seiliau rhianta cadarnhaol wedi'u sefydlu, mae'r angen i ddefnyddio technegau disgyblu drwy orfodaeth yn cael ei leihau'n sylweddol^{xliiv}.

I'r gwrthwyneb, mae dulliau llac o rianta – lle nad oes gan rieni unrhyw reolaeth ar eu plant, ac nad oes unrhyw ganlyniadau yn dilyn ymddygiad gwael – yn debygol o arwain at effeithau gwaeth ar blant. Yn yr un modd, mae tystiolaeth ymchwil yn dangos bod effeithiau negyddol yn y tymor byr a'r tymor hir yn sgil dulliau llawdrwm o rianta – hynny yw pan fo gan rieni fwy o reolaeth ar blant, ond eu bod yn ymateb llai i anghenion y plentyn – er bod cyd-destun yr ymddygiad yn effeithio ar y canlyniadau^{xliv xlii}.

Mae gwaith ymchwil yn awgrymu felly bod rhianta cadarnhaol ag awdurdod yn fuddiol ar bob cam datblygu ym mywyd plentyn^{xlvii xlviii xlix l li lii liii}. Cydnabyddir bod angen i blant gael arweiniad a chyfarwyddyd gan eu rhieni, sy'n unol â'u hoedran a'r cyfnod yn eu datblygiad, er mwyn iddynt ddatblygu'n iach. Yn aml, mae angen i rieni sy'n gofalu am blant, yn enwedig pan fyddant yn ifanc, eu trin yn gorfforol ac ymyrryd yn gorfforol i'w diogelu rhag niwed. Mae nifer o ddulliau eraill, nad ydynt yn cynnwys cosb gorfforol, y gallai rhieni eu defnyddio i ddisgyblu plentyn.

I ymdrin ag ymddygiad annymunol llai difrifol, gall rhieni ddefnyddio technegau, fel anwybyddu'r ymddygiad yn fwriadol, tynnu sylw'r plentyn at degan neu weithgarwch, rhoi cyfarwyddyd i newid yr ymddygiad, neu roi gwybod y canlyniadau os nad yw'r ymddygiad yn gwella, gan sicrhau eu bod yn rhai priodol. I blant ifanc, gallai'r canlyniadau hynny olygu cymryd teganau oddi wrth y plentyn, neu symud y plentyn o'r sefyllfa (e.e. o'r pwll tywod os yw'n taflu tywod). I blant hŷn, gallai hynny olygu peidio â chaniatáu rhai breintiau, fel defnyddio consol am lai o amser, a pheidio â rhoi arian poced.

Gall defnyddio disgyblaeth ragweithiol yn hytrach na disgyblaeth ymatebol helpu i leihau achosion o ymddygiad annymunol mewn plant hefyd. Mae disgyblaeth

ymatebol yn golygu bod rhieni'n ymateb i ymddygiad gwael ar ôl iddo ddigwydd, ond nid ydynt yn defnyddio strategaethau eraill i annog ymddygiad da. Ar y llaw arall, mae disgyblaeth ragweithiol yn golygu bod rhieni yn defnyddio strategaethau i osgoi ymddygiad gwael, fel rhoi sylw cadarnhaol, canmoliaeth a gwobrwyon am ymddygiad dymunol; bod yn hyblyg a chaniatáu dewisiadau sy'n briodol i oedran y plentyn. Mae'n bosibl i rieni osgoi nifer o achosion o ymddygiad annymunol llai difrifol drwy ragweld pryd y gallai problemau godi a chynllunio ymlaen llaw i'w hatal. Er enghraifft, drwy gymryd diod, byrbryd a thegan fach gyda nhw pan fyddant yn mynd siopa, neu ddatrys problemau plant hŷn drwy drafod a chytuno ar gyfaddawd. Mae bod yn rhagweithiol yn golygu bod gan rieni ddisgwyliadau realistig a chyson, eu bod yn caniatáu i blant hŷn gyfrannu at wneud penderfyniadau, a'u bod yn sicrhau bod eu plant yn cael digon o sylw a chyfleoedd hamdden sy'n eu hatal rhag ymddwyn yn wael i gael sylw.

Roedd metaddadansoddiad o'r ymchwil ar gosbi corfforol^{xxiii} yn 2005 yn dangos bod rhesymu yn fwy effeithiol na smacio o ran hybu nodweddion cadarnhaol y plentyn. Ond bod dulliau disgyblu (e.e. amser ymdawelu, lleihau breintiau) yn well o ran atal camymddygiad.

Mae defnyddio dull amser ymdawelu¹ yn gallu chwarae rôl drwy roi dewis arall i rieni yn lle cosbi'n gorfforol yr ymddygiadau na ellir eu hanwybyddu. Er enghraifft, pan fydd plentyn yn amlwg yn bod yn heriol neu'n gwneud drwg i blentyn arall. Mae corff mawr o ymchwil yn dangos bod amser ymdawelu yn ddull effeithiol o reoli ymddygiad ar gyfer plant 3 oed i 7 oed, os yw'n cael ei ddefnyddio mewn modd sy'n seiliedig ar y dystiolaeth², ac ar y cyd â thechnegau eraill fel canmoliaeth ac anogaeth gadarnhaol. Gwelwyd bod dull amser ymdawelu yn effeithiol wrth ymdrin â nifer o wahanol ymddygiadau sy'n achosi problemau, gan gynnwys lleihau ymddygiad ymosodol, achosion o ddifrodi eiddo, mynegiadau amhriodol ac achosion o fethu â chydymffurfio^{liv lv lvi}.

Fel sy'n wir yn achos unrhyw strategaeth rianta, gall amser ymdawelu gael ei ddefnyddio mewn ffordd lawdrwm a llym fel cosb. Gall hefyd gael ei ddefnyddio mewn ffordd anghyson sy'n gallu codi cywilydd neu ofn ar y plentyn. Mae'r rheini sy'n beirniadu'r dechneg o'r farn y gallai gael effaith niweidiol ar y berthynas rhwng y rhiant a'r plentyn ac ar lesiant emosiynol y plentyn. Maent yn honni y gall 'gorfodi' plentyn i fod ar ei ben ei hun arwain at deimlo'n fregus neu'n bryderus ac y gallai amser ymdawelu wneud niwed yn emosiynol, gan gynnwys cynyddu achosion o ymddygiad gwael – gan y gallai plant fynd yn grac ac yn ddig^{lvii lviii lix}. Er nad oes, yn ôl pob golwg, unrhyw dystiolaeth fod hynny'n digwydd^{lx}, cydnabyddir bod angen cyngor ar rieni i roi'r dull amser ymdawelu ar waith yn briodol, yng nghyd-destun dulliau eraill o rianta cadarnhaol.

Rhianta Cadarnhaol

¹ Mae amser ymdawelu yn golygu peidio â rhoi sylw i'r plentyn bob tro y maent yn dangos ymddygiad penodol sy'n broblem. Yr hyn sy'n bwysig yw'r cyferbyniad rhwng amser cyffroi (canmoliaeth, sylw a chyffro) ac amser ymdawelu i ffordd o'r symbyliadau hynny sy'n rhoi boddhad.

² Ceir cyngor i rieni ar sut i ddefnyddio amser ymdawelu mewn modd effeithiol ar wefan 'Magu plant. Rhowch amser iddo', Llywodraeth Cymru <http://giveittime.gov.wales/parenting-and-encouragement-tips/how-you-respond-to-unwanted-behaviour/give-time-for-praise?skip=1&lang=cy>

Mae rhaglenni rhianta, fel y Blynyddoedd Rhyfeddol a Triple P, wedi'u gwerthuso'n annibynnol ac yn helaeth dros y 30 mlynedd ddiwethaf. Cafwyd adborth gan grwpiau amrywiol o rieni mewn nifer o wahanol wledydd. Dangoswyd bod y rhaglenni hynny'n effeithiol wrth gryfhau sgiliau rhianta a lleihau'r defnydd o strategaethau rhianta sy'n rheoli drwy orfodaeth, fel disgyblu corfforol. Maent wedi helpu i wella lles emosiynol plant a'u rhieni, a lleihau problemau sy'n ymwneud ag ymddygiad plant^{lxi lxii lxiii lxiv}. Mae tystiolaeth bod rhaglenni Triple P a'r Blynyddoedd Rhyfeddol yn dangos canlyniadau cadarnhaol sawl blwyddyn ar ôl i'r cwrs ddod i ben hyd yn oed^{lxv lxvi}.

I gydnabod grym rhianta cadarnhaol, mae ymgyrch 'Magu Plant. Rhowch amser iddo' Llywodraeth Cymru <http://rhowchamseriddo.llyw.cymru>, gan gynnwys rhaglenni cymorth i deuluoedd, yn cynnig gwybodaeth, cyngor a chymorth ar ddulliau cadarnhaol o ddisgyblu. Anogir rhieni i gynllunio ymlaen llaw i osgoi ymddygiad gwael. Mae'n bosibl i rieni osgoi nifer o achosion o ymddygiad annymunol llai difrifol drwy ragweld pryd y gallai problemau godi a chynllunio ymlaen llaw i'w hatal. Er enghraifft, drwy gymryd diod, byrbryd a thegan fach gyda nhw pan fyddant yn mynd siopa.

Mae'r rhaglenni sydd wedi'u seilio ar dystiolaeth, fel Triple P a'r Blynyddoedd Rhyfeddol, yn cael eu cyflwyno drwy raglenni Dechrau'n Deg^{lxvii} a Theuluoedd yn Gyntaf^{lxviii} Llywodraeth Cymru. Maent yn rhoi cymorth a chyngor i rieni ar dechnegau rhianta sy'n effeithiol ac sy'n cefnogi'r berthynas rhwng y rhiant a'r plentyn. Mae bydwagedd, ymwelwyr iechyd, meddygon teulu a nyrsys ysgol hefyd yn chwarae rhan allweddol wrth gefnogi rhieni i fagu eu plant.

Ymchwil ar smacio ysgafn neu anaml

Mae Erthygl 19 o CCUHP yn datgan ei bod yn orfodol i'r gwladwriaethau sydd wedi ymrwymo i'r cytuniad ddiogelu plant rhag pob math o drais corfforol neu feddyliol tra byddant dan ofal rhieni neu eraill. Mae'r Pwyllgor ar Hawliau'r Plentyn wedi awgrymu dair gwaith bellach i'r Deyrnas Unedig (fel Aelod-wladwriaeth) wahardd pob math o gosb gorfforol, sy'n cael ei diffinio ganddynt fel a ganlyn: "any punishment in which physical force is used and intended to cause some degree of pain or discomfort, however light"^{lxix}.

Cydnabyddir mai prin yw'r dystiolaeth sy'n ymwneud â smacio ysgafn neu anaml. Fel y mae Durrant ac Ensom^{xxxv} yn egluro: "Although randomized control trials can be used to study the effect of reducing physical punishment (as in the Forgatch study), they cannot be used to study the effect of imposing such punishment because it would be unethical to submit children to painful treatment when research suggests that such pain poses harm not outweighed by potential benefit. The few existing randomized control trials showed that corporal punishment was no more effective than other methods in eliciting compliance. In one such study, an average of eight spankings in a single session was needed to elicit compliance, and there was 'no support for the necessity of the physical punishment'^{lxx}.

Mae'r rheini sydd o blaid cosb gorfforol yn dadlau nad yw smacio'n achosi niwed os yw'n digwydd yn anaml. Fodd bynnag, nid yw'n bosibl pennu pa mor aml yw 'anaml',

gan fod gwahaniaeth barn rhwng unigolion ynglŷn â hynny. Felly, ni ellir profi'r tyb hwnnw.

Yn ôl un astudiaeth^{lxxi} yr amcan gorau a bennwyd ar gyfer 'anaml' oedd bod cosb gorfforol yn digwydd unwaith yn unig yn ystod y cyfnod samplu o bythefnos, gan mai dim ond 10.5% o'r plant oedd yn cael eu smacio mor anaml â hynny. Yn dilyn hynny, cymharwyd y 6.6% o'r plant nad oedd wedi cael eu taro o gwbl yn ystod y cyfnod samplu o bythefnos â'r 10.5% a oedd wedi cael eu taro unwaith, ar y cyd â'r rhai hynny a oedd wedi cael eu taro ddwy waith, dair gwaith neu fwy. Roedd datblygiad gallu gwybyddol y plant a oedd yn cael eu taro hyd yn oed unwaith yn ystod y pythefnos yn is na datblygiad gallu gwybyddol y plant nad oedd yn cael eu taro o gwbl, er bod maint yr effaith yn gymharol fach. Roedd profion ar wahân ar gyfer y ddau grŵp oedran a astudiwyd yn dangos canlyniadau tebyg ar gyfer plant 5-9 oed.

Daeth i'r amlwg yn yr astudiaeth honno nad yw rhieni'n sylweddoli pa mor aml y maent yn rhoi cosb gorfforol, gan fod cosbi corfforol yn aml yn rhywbeth sy'n cael ei gymryd yn ganiataol. Felly, nodwyd y byddai niferoedd y rhieni a oedd yn hunanadrodd bron yn sicr o fod yn amcangyfrifon isel. Un arwydd bod 'smacio' yn cael ei gymryd yn ganiataol yw bod 18% o famau i blant sy'n 26 mis oed wedi taro eu plentyn yn ystod y cyfweliad a oedd yn rhan o'r astudiaeth.

Yn ôl astudiaeth arall yn Unol Daleithiau'r America^{lxxii}, roedd plant a oedd wedi cael eu smacio unwaith i ddwy waith y mis ar gyfartaledd yn 3 oed, 40% yn fwy tebygol o ddangos ymddygiad ymosodol yn 5 oed o'u cymharu â phlant yr un oed oedd heb gael eu smacio yn 3 oed (cymhareb ods wedi'u haddasu = 1.40), tra bo plant a oedd wedi cael eu smacio fwy na ddwy waith y mis 100% yn fwy tebygol o ddangos ymddygiad ymosodol ddwy flynedd yn ddiweddarach (cymhareb ods wedi'u haddasu = 2.01).

Tystiolaeth o'r posibilrwydd y gallai'r gosb gorfforol waethygu

Mae rhai ymchwilwyr wedi awgrymu bod perygl y gallai mathau ysgafn o gosbi corfforol ddatblygu i fod yn rhai difrifol dros gyfnod o amser, pan fydd rhieni'n dibynnu ar gosbi eu plant yn gorfforol i'w disgyblu. Canfu un astudiaeth yn yr Unol Daleithiau fod smacio ysgafn, o'i gymharu â dim smacio, yn gysylltiedig â chynnydd 50% o ran bod mewn perygl o smacio caled yn nes ymlaen^{lxxiii}.

Roedd astudiaeth fawr yn y Ffindir yn cynnwys sampl gynrychiadol o blant hyd at 12 oed o bob rhan o'r wlad^{lxxiv}. Roedd mamau a oedd wedi adrodd eu bod yn defnyddio cosb gorfforol 'ysgafn' (a ddiffiniwyd fel taflu gwrthrych, gwthio plentyn neu afael ynddo, tynnu gwallt plentyn, rhoi fflipen, h.y. fflicio â'r bysedd) 11 gwaith yn fwy tebygol o adrodd eu bod wedi defnyddio trais gorfforol ddifrifol (ar ôl addasu ar gyfer ystod eang o ffactorau a allai ddylanwadu ar y canlyniad).

Er ei bod yn amlwg fod gwahaniaeth rhwng smacio a ffurfiau mwy difrifol o gam-drin corfforol, mae amrywiaeth o astudiaethau wedi edrych ar y posibilrwydd y gallai'r cosbi corfforol waethygu i fod yn fwy difrifol mewn rhai achosion. Mae astudiaethau sy'n ymchwilio i achosion o gam-drin plant mewn gwahanol wledydd wedi canfod bod rhieni'n aml yn adrodd bod achosion o gam-drin wedi dechrau gydag ymgais i ddisgyblu eu plant drwy eu cosbi'n gorfforol. Yng Nghanada yn 1998, er enghraifft,

roedd yr 'Incidence Study of Reported Child Abuse and Neglect'^{lxxv} wedi dangos bod 75% o achosion o gam-drin plant yn gorfforol a gadarnhawyd yn digwydd yn ystod achosion o gosbi plant yn gorfforol. Daethpwyd i'r un canfyddiad mewn astudiaeth debyg yn 2003^{lxxvi}.

Fodd bynnag, dylid nodi ni ellir pennu un achos unigol ar gyfer achosion o gam-drin ac esgeuluso plant. Mae Sefydliad Iechyd y Byd^{lxxvii} wedi nodi amrywiaeth o ffactorau risg amryfal a chymhelth ar gyfer achosion o gam-drin ac esgeuluso plant, gan gynnwys ffactorau sy'n ymwneud â'r berthynas rhwng y rhaint a'r plentyn; cefndir y rhiant/gofalwr; nodweddion y teulu, fel problemau iechyd corfforol, datblygiadol neu feddyliol; a ffactorau cymunedol, fel prinder o dai neu wasanaethau addas, lefelau uchel o ddiweithdra neu dlodi.

Mae'n ymddangos yn ôl adroddiad Cronfa Ryngwladol y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Plant (UNICEF), sef 'Report Card on Child Maltreatment in Rich Nations' (2003)^{lxxviii} mai tlodi a straen, yn ogystal â chamddefnyddio cyffuriau ac alcohol, yw'r ffactorau agosaf a mwyaf cyson sy'n gysylltiedig â cham-drin ac esgeuluso plant. Ond, roedd yr adroddiad hefyd yn honni mai'r ffaith bod cosb gorfforol yn cael ei goddef yn y gymdeithas yn ei gwneud yn anoddach i nodi achosion o gam-drin corfforol. Yn ôl UNICEF "removing the bottom rungs will make the ladder of serious child abuse more difficult to climb".

Casgliadau

Mae cryn dipyn o'r gwaith ymchwil y maes hwn yn dod i'r casgliad fod disgyblu llym a chosb gorfforol yn cynyddu'r tebygolrwydd o achosion o ymddygiad gwael neu ymddygiad sy'n tarfu ar eraill. Mae sawl degawd o ymchwil yn dangos bod cosbi corfforol yn cynyddu'r risg o effeithiau niweidiol ar blant, gan gynnwys ymddygiad ymosodol, ymddygiad gwrthgymdeithasol a drwgweithredu, dirywiad yn ansawdd y berthynas rhwng y rhiant a'r plentyn, iselder a gorbryder. Mae plant sy'n cael eu smacio'n aml yn fwy tebygol o ymddwyn yn anodd, gan gynnwys fod yn orfywiog ac yn heriol.

Cydnabyddir nad yw'n debyg bod unrhyw dystiolaeth ymchwil sy'n dangos yn benodol bod effeithiau smacio ysgafn ac anaml yn niweidiol ar blant. Fodd bynnag, er nad oes unrhyw gyswllt sy'n dangos tystiolaeth fod plant yn dioddef niwed pan fydd cosbi corfforol yn digwydd yn anaml, ceir tystiolaeth o ran po amlaf a mwyaf difrifol y mae'r achosion, mwyaf y mae plant mewn perygl o broblemau fel ymddygiad ymosodol neu iselder. Yn ychwanegol, nid oes unrhyw waith ymchwil a adolygwyd gan gymheiriaid wedi dangos gwelliant o ran iechyd datblygiadol fel canlyniad i gosbi corfforol gan rieni.

Barn gyffredin arbenigwyr ym maes datblygiad plant, sy'n cael ei chefnogi gan waith ymchwil, yw nad yw cosb gorfforol yn gweithio, a bod dewisiadau cadarnhaol eraill yn ffordd fwy effeithiol o sicrhau bod plant yn dysgu sut i ymddwyn yn iawn. Mae gwaith ymchwil yn awgrymu bod rhianta cadarnhaol (ag awdurdod) yn fuddiol ar bob cam datblygu ym mywyd plentyn.

Fodd bynnag, ni waeth beth yw graddau prawf y dystiolaeth o ran y niwed i blant, nac ychwaith am y ffaith bod ffyrdd cadarnhaol eraill o ddisgyblu plant yn fwy

effeithiol, mater o ddiogelu hawliau plant yw hyn. Mae'r CCUHP^{lxxix} (ac mae'r Deyrnas Unedig wedi llofnodi cytuniad), yn cydnabod bod cosbi plant yn gorfforol, ni waeth pa mor ysgafn, yn anghydnaws â'u hawliau dynol.^{lxxx} Felly, mae hefyd yn fater o egwyddor.

Gan fod plant yn agored i niwed, mae ganddynt yr hawl i gael mwy o ddiogelwch cyfreithiol, yn hytrach na llai, i sicrhau eu bod yn cael eu disgyblu mewn ffordd nad yw'n tarfu ar eu huniondeb personol ac sy'n fwyaf tebygol o fod er eu budd. Os bydd unrhyw bosibilrwydd o niwed i blentyn, yna fel Llywodraeth mae dyletswydd gennym i weithredu.

Adran 4 – Cymariaethau rhyngwladol

Mae'r adran hon yn archwilio'r gwersi y gallwn ddysgu gan wledydd eraill sydd eisoes wedi gwahardd pob math o gosb gorfforol. I raddau helaeth, mae'r gwersi hyn yn deillio o fesurau sydd wedi'u rhoi ar waith i gefnogi deddfwriaeth, yr effaith ar agweddau cymdeithas tuag at gosb gorfforol a'r effaith ehangach ar unigolion a chyrff cyhoeddus.

Yn ôl y Fenter Fyd-eang i Ddod â Chosb Gorfforol i Ben, mae 53 o wledydd wedi gwahardd cosb gorfforol ym mhob man, gan gynnwys y cartref. Wrth edrych am enghreifftiau rhyngwladol a all ein helpu i fwrw ymlaen â'n cynigion deddfwriaethol yng Nghymru, mae'n bwysig ystyried yr hyn sy'n sail i systemau cyfreithiol gwledydd eraill.

Cymharu awdurdodaethau cyfreithiol

Mae'r amddiffyniad cosb resymol yng Nghymru a Lloegr yn bodoli fel amddiffyniad ar gyfer y troseddau o ymosod a churo yn y gyfraith gyffredin. Fel yr amlinellwyd yn adran 2, mae'r gyfraith gyffredin yn gorff o gyfraith a ddatblygwyd gan farnwyr a systemau cyfraith gyffredin (fel y Deyrnas Unedig). Mae'n rhoi pwys mawr ar benderfyniadau llysoedd – fe'u hystyrir yn 'gyfraith', gyda'r un grym cyfreithiol â statudau. Ar y llaw arall, mewn gwledydd gyda systemau cyfraith sifil, nid oes gan lysoedd yr awdurdod i weithredu os nad oes statud. O'r herwydd, rhoddir llai o bwys ar benderfyniadau barnwyr wrth ddehongli. Golyga hyn fod gan farnwr sy'n penderfynu ar achos penodol fwy o ryddid i ddehongli testun statud yn annibynnol, gan nad oes angen iddo boeni ei fod yn creu cynsail. Gall penderfyniadau, felly, fod yn llai rhagweladwy.

O'r 53 o wledydd y mae'r Fenter Fyd-eang yn cyfeirio atynt, dim ond pedair sy'n awdurdodaeth cyfraith gyffredin. Mae'r 49 arall yn awdurdodaethau cyfraith sifil. Mae sail eu systemau cyfreithiol, felly, mor wahanol i system y Deyrnas Unedig nad yw'n bosibl eu cymharu'n ystyrlon o ran drafftio deddfwriaeth.

Peth arall i'w nodi yw bod ymosod a churo yn y gyfraith gyffredin yn droseddau. Mae'r amddiffyniad cosb resymol, felly, yn amddiffyniad ar gyfer trosedd a byddai ei ddiddymu'n effeithio'n bennaf ar gyfraith droseddol.

O'r pedair gwlad sydd â system gyfraith gyffredin, dim ond tair sydd wedi defnyddio'r gyfraith droseddol i ddod â chosb gorfforol i ben, sef Gweriniaeth Iwerddon, Seland Newydd a Malta. Wrth ddatblygu ein cynigion deddfwriaethol rydym wedi edrych yn ofalus ar yr enghreifftiau a ddarperir gan y tair gwlad hyn. Er bod rhai gwersi i'w dysgu, mae'r gwahaniaethau yn y ffordd y mae ein cyfreithiau wedi datblygu yn golygu na ellir gwneud cymariaethau manwl. Er enghraifft, yng Ngweriniaeth Iwerddon, roedd deddfwriaeth eisoes wedi'i chyflwyno i ddiwygio agweddau ar gyfraith gyffredin mewn perthynas ag ymosod a churo cyn diddymu'r amddiffyniad cosb resymol. Felly, roedd y man cychwyn iddyn nhw ychydig yn wahanol i fan cychwyn Cymru a Lloegr.

Er nad oes cymariaethau uniongyrchol o ran drafftio deddfwriaeth, gallwn ddysgu o brofiadau ehangach bob un o'r 53 o wledydd wrth iddynt gyflwyno a gweithredu cyfreithiau ar y mater.

Cosb gorfforol – agweddau tuag ato, a pha mor gyffredin ydyw

O ran barn y cyhoedd, nododd un astudiaeth^{lxxxix} fod cosb gorfforol yn mynd yn llai cyffredin mewn llawer o wledydd, gan gynnwys yn y Deyrnas Unedig, a bod agweddau'r cyhoedd wedi newid. Mae cosb gorfforol yn cael ei ddefnyddio llai ac mae'n llai derbyniol, ac mae cyfran fawr o rieni'n amau a yw'n ddefnyddiol. Nododd yr astudiaeth fod tystiolaeth argyhoeddiadol fod y cwmp o ran y defnydd o gosb gorfforol yn digwydd yn gynt mewn gwledydd sydd wedi'i gwahardd, a bod gwerth symbolaidd pwysig i gyfreithiau o'r fath.

Cynhaliwyd adolygiad systematig^{lxxxix} o'r cyfreithiau a'r newid mewn agweddau ac ymddygiadau mewn 24 o wledydd lle gwaharddwyd cosb gorfforol. Mae'r adolygiad yn nodi bod cefnogaeth i gosb gorfforol, ynghyd a pha mor gyffredin ydyw, wedi cwmpo cyn cyflwyno'r gwaharddiadau cyfreithiol, a bod hynny wedi parhau ar ôl cyflwyno'r gwaharddiad. Awgrymodd yr awduron y gallai deddfwriaeth – ar y cyd ag ymgyrchoedd ymwybyddiaeth gyhoeddus – arwain at newid agweddau'r cyhoedd.

Yn 2009, cymharodd astudiaeth^{lxxxix} ddefnydd rhieni o gosb gorfforol a'u hagweddau tuag ato mewn pum gwlad Ewropeaidd. Roedd bron pob ffurf ar gosb gorfforol yn cael ei defnyddio dipyn llai yn Sweden, Awstria a'r Almaen lle gwaharddwyd cosb gorfforol, nag yn Ffrainc a Sbaen lle roedd cosb gorfforol yn dal yn gyfreithlon.

Effaith gwahardd cosb gorfforol

O ran effaith gwahardd rhieni a gofalwyr rhag cosbi plant yn gorfforol, Sweden oedd y wlad gyntaf i gyflwyno deddfwriaeth i'r perwyl hwnnw yn 1979. Roedd adolygiad a gynhaliwyd yn 2009,^{lxxxix} o'r 30 mlynedd ers cyflwyno'r deddfwriaeth, yn dangos cwmp cyson yn y defnydd o gosb gorfforol a nifer yr oedolion oedd o'i phlaid. Yn y 1970au, roedd tua hanner plant Sweden yn cael eu smacio'n rheolaidd; syrthiodd hyn i tua thraean yn yr 1980au, ac i ambell ganran ar ôl 2000. Roedd plant a oedd yn cael eu smacio o hyd yn profi hynny'n llai aml; 1.5% oedd wedi profi cosb gorfforol â theclyn.

Yn wahanol i rai disgwyliadau y byddai drwgweithredu gan ieuenctid yn cynyddu yn Sweden yn sgil gwahardd cosb gorfforol, arhosodd lefelau troseddu ieuenctid yn gyson. Gwelwyd cwmp sylweddol o ran nifer yr euogfarnau am ddwyn a nifer y bobl dan amheuaeth am droseddau cyffuriau; bu cwmp, hefyd o ran camddefnyddio sylweddau ac achosion o hunanladdiad. Nododd yr awdur, er bod gweld cyswllt achosol rhwng gwahardd cosb gorfforol a'r tueddiadau cymdeithasol hyn yn symleiddio pethau'n ormodol, fod y dystiolaeth yn awgrymu nad oedd y gwaharddiad wedi cael effeithiau negyddol.

Ni chanfu unrhyw dystiolaeth o gynnydd mewn troseddu gan bobl ifanc. O ganol y 1990au i ddechrau'r 21 ganrif, gwelwyd cwmp o ran troseddau ieuenctid – yn bennaf oherwydd llai o achosion o ddwyn a fandaliaeth. Yn yr un cyfnod, arhosodd troseddau treisgar yn gyson. Yn ôl Gweinyddiaeth Iechyd a Materion Cymdeithasol y

wlad, nid yw'r rhan fwyaf o bobl ifanc sy'n cyflawni troseddau yn datblygu i fod yn droseddwyr cyson.

Yn 2013, bu i astudiaeth yn yr Unol Daleithiau^{lxxxv} ganfod bod plant o amrywiol ddiwylliannau a gafodd eu smacio yn troseddu fwy fel oedolion na phlant na chafodd eu smacio, beth bynnag eu perthynas â'u rhieni.

Y posibilrwydd o drin rhieni fel troseddwyr

I dawelu pryderon y gallai rhieni gael eu trin fel troseddwyr yn ddiangen, gofynnodd Llywodraeth Seland Newydd i'r Heddlu gasglu data ar ymatebion i rieni o dan Ddeddf 2007 y wlad. Ym mis Tachwedd 2009, nododd adroddiad gan y Llywodraeth^{lxxxvi} fod data'r heddlu'n dangos cynnydd o ran adrodd am drais yn gyffredinol, ond nad oedd rhieni wedi'u herlyn am smacio ysgafn. Nododd:

"[t]he data does not disclose any changes, during the two years the [Amendment] Act has been in force, in the way the New Zealand Police or Child, Youth and Family have responded to reports of light smacking or other minor acts of physical discipline or evidence of unwarranted investigation or prosecution for light smacking of children."

Canfu'r adolygiad statudol fod heddwision yn arfer disgrisiwn. Nododd am ddata'r Heddlu: *"[I]t does not suggest that parents are being subject to more attention from the New Zealand Police in terms of responses to light smacking"*. Hefyd, rhoddwyd ystyriaeth i ddeuddeg gweithred a alwyd gan yr heddlu yn *"minor physical discipline"* yr erlynwyd pobl mewn perthynas â nhw, ond nodwyd: *"these could not reasonably be described as 'minor acts' because they involved, for example, the child being punched in the face or hit multiple times or assaulted in anger"*.

Hefyd, roedd yr heddlu o'r farn fod y gyfraith newydd wedi cael effaith fach iawn ar eu gwaith ac nad oedd newid wedi bod o ran adrodd smacio ers deddfu ar y mater. Cefnogwyd hyn gan adolygiad arall^{lxxxvii} yn yr un flwyddyn a nododd mai un o negeseuon cyson yr heddlu a gweithwyr cymdeithasol oedd nad oedd y newid i'r gyfraith yn newid y ffordd y maent yn ymateb i adroddiadau o bryderon ynghylch diogelwch a lles plant. Dywedodd staff rheng flaen Heddlu Seland Newydd a staff Plant, Ieuenctid a Theuluoedd y wlad nad oeddent wedi cael eu gofyn i ymdrin â honiadau o smacio'n wahanol o ganlyniad i Ddeddf Diwygio Adran 59.

Nododd yr adolygiad fod Plant, Ieuenctid a Theuluoedd wedi derbyn 110,797 o hysbysiadau yn y flwyddyn hyd at 30 Mehefin 2009: aseswyd bod angen gweithredu ymhellach mewn perthynas â 49,224 ; a phrofwyd 2,855 achos o gam-drin corfforol. Fodd bynnag, er bod nifer yr hysbysiadau a gafodd Plant, Ieuenctid a Theuluoedd wedi bod yn cynyddu cyn i Ddeddf Diwygio Adran 59 ddodi i rym (derbyniwyd 27,507 yn 2001/02, o gymharu â mwy na 110,000 yn 2008/09), nid yw nifer yr hysbysiadau yr oedd angen ymateb pellach yn eu cylch wedi cynyddu i'r un graddau.

At hyn, adroddodd Llywodraeth Sweden^{lxxxviii}, yn wahanol i'r hyn a broffwydwyd gan bobl oedd yn beirniadu'r gyfraith yn 1979, ac yn wahanol i'r hyn y mae pobl sy'n gwrthwynebu'r gyfraith yn dal i'w ddweud hyd heddiw, nad yw'r gyfran o'r ymosodiadau a adroddir a erlynir wedi cynyddu.

Er mai cyfyngedig yw'r dystiolaeth yn y maes hwn, mae'r astudiaethau hyn yn awgrymu nad oes cynnydd canlyniadol wedi bod yn nifer y rhieni a erlynir ers cyflwyno'r gwaharddiad.

Mae'r profiad yn Seland Newydd hefyd yn dangos pwysigrwydd sicrhau polisiau a gweithdrefnau diogelwch a lles plant sy'n tywys ymatebion yr heddlu ac awdurdodau lleol, a bod y polisiau a'r gweithdrefnau hynny'n glir o ran sut maent yn ymateb i honiadau ac adroddiadau a wneir. Mae hefyd yn pwysleisio bod angen i heddlu ac awdurdodau lleol allu rhoi cyngor neu gyfeirio teuluoedd at wasanaethau lleol os byddant yn credu mai'r oll sydd angen ar deulu yw ychydig o gymorth ychwanegol.

Mae'r gwersi o wledydd eraill sydd wedi dod â chosb gorfforol i ben yn awgrymu y gall gweithredu'n llwyddiannus, ar y cyd â chodi ymwybyddiaeth ac ymgyrchoedd addysgu i gefnogi rhieni, arwain at newidiadau cyflymach i agweddau ac ymddygiadau'r cyhoedd. Rydym wedi ystyried profiadau eraill wrth ddatblygu ein cynigion deddfwriaethol a'r pecyn ehangach o gamau i sicrhau y gallwn eu gweithredu'n llwyddiannus.

Cyn inni lansio'r ymgynghoriad hwn, amlinellodd yr Alban gynigion i gyflwyno deddfwriaeth yn y maes. O gofio bod sefyllfa gyfreithiol yr Alban yn debyg i un Cymru, rydym yn monitro datblygiadau yno'n ofalus i barhau i ddysgu gwersi wrth inni ddatblygu ein cynigion ymhellach.

Adran 5 – Agweddau yng Nghymru tuag at gosbi plant yn gorfforol

Mae sawl arolwg annibynnol o rieni cyfredol wedi'u comisiynu gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig a Llywodraeth Cymru i archwilio agweddau rhieni am gosb gorfforol a'r gyfraith. Oherwydd y gwahanol fethodolegau a ddefnyddiwyd, a nodweddion yr ymatebwyr, ni ellir cymharu'r arolygon yn uniongyrchol. Fodd bynnag, maent yn dangos, yn gyffredinol, fod barn wedi newid dros y degawd diwethaf i fod yn llai cefnogol o gosb gorfforol, gyda chynnydd yn y gefnogaeth i waharddiad llwyr ar rieni'n taro'u plant:

Comisiynwyd yr Astudiaeth gan:	Casglwyd y Data gan	Sampl	Canfyddiadau allweddol
Yr Adran Iechyd ^{lxxxix}	Ebrill 1998	2,000 o oedolion Prydeinig	Roedd 88% yn cytuno bod angen smacio plant drwg weithiau. Roedd 85% hefyd yn cytuno y dylai'r gyfraith ganiatáu i rieni smacio plentyn drwg dros 5 oed, gyda 9% yn anghytuno.
Yr Adran Plant, Ysgolion a Theuluoedd ^{xc}	Gorffennaf ac Awst 2007	1,822 o rieni Prydeinig sydd â phlentyn dan 18 oed	Roedd 52% yn cytuno bod angen smacio plentyn drwg weithiau. Roedd 59% yn cytuno'n gyffredinol y dylai'r gyfraith ganiatáu i rieni smacio eu plant. Roedd 22% yn anghytuno. Roedd 18% yn cytuno'n gyffredinol y dylid gwahardd rhieni rhag taro eu plant, a hynny'n llwyr, hyd yn oed smacen fel cosb, gyda 68% yn anghytuno'n gyffredinol.
Llywodraeth Cymru ^{xci}	Tachwedd 2013	1,022 o oedolion yng Nghymru (gyda 56% ohonynt yn rieni sydd â phlant dan 18 oed)	Roedd 44% yn cytuno'n gyffredinol bod angen smacio plentyn drwg weithiau. Roedd 43% yn cytuno y dylai'r gyfraith ganiatáu i rieni smacio eu plant. Roedd 33% yn anghytuno. Roedd 28% yn cytuno'n gyffredinol y dylid gwahardd rhieni rhag taro eu plant, a hynny'n llwyr, hyd yn oed smacen fel cosb, gyda 51% yn anghytuno'n gyffredinol.
Llywodraeth Cymru ^{xcii}	Tachwedd 2015	387 o rieni yng Nghymru sydd â phlentyn 6 oed neu iau	Roedd 24% o rieni'n cytuno'n gyffredinol bod angen smacio plentyn drwg weithiau. Roedd 34% yn cytuno y dylai'r gyfraith ganiatáu i rieni smacio eu plant. Roedd 46% yn cytuno'n gyffredinol y dylid gwahardd rhieni rhag taro eu plant, a hynny'n llwyr, hyd yn oed smacen fel

			cosb, gyda 43% yn anghytuno'n gyffredinol.
--	--	--	--

Fel gyda phob mater o fudd y cyhoedd, mae barn yn amrywio ynghylch p'un a ddylid defnyddio cosb gorfforol gyda phlant ai peidio a ph'un a ddylid ei gwneud yn anghyfreithlon. Mae mwyafrif yr arolygon yn dangos newid amlwg mewn agweddau dros yr 20 mlynedd ddiwethaf, gyda llai o bobl yn cefnogi hyn fel ffordd o ddisgyblu. Fodd bynnag, mae eraill yn parhau i ddangos gwrthwynebiad i wahardd cosbi plant yn gorfforol.

Mewn arolwg YouGov i'r Western Mail yn 2014^{xciii}, gofynnwyd i 1,009 o oedolion yng Nghymru: *“Do you think parents/guardians should or should not be banned from smacking their children?”* Roedd 69% o'r farn na ddylid gwahardd smacio; 19% yn credu y dylid ei wahardd, ac 13% yn dweud nad oedden nhw'n gwybod. Nid oedd yr arolwg yn nodi, fodd bynnag, p'un a oedd yr ymatebwyr yn rhieni ai peidio. Roedd y mwyafrif (dros hanner) dros eu 40, ac roedd bron traean o'r sampl dros 60 oed.

Barn plant

Yn 2001, ymgynghorodd Achub y Plant â 77 o blant 4 -10 oed a oedd yn byw yng Nghymru ynghylch eu profiadau o smacio, a'u barn amdano^{xciv}. Disgrifiodd y plant y boen gorfforol ac emosiynol sy'n deillio o gael smacen. Roedd y mwyafrif helaeth o'r rheini a gymerodd ran yn meddwl bod smacio yn anghywir.

Yn 20017, archwiliodd astudiaeth farn 64 o blant 4-16 oed o bob cwr o'r Deyrnas Unedig, gan gynnwys Cymru.^{xcv} Roedd plant yn derbyn disgyblaeth a chosb gan eu rhieni pan fyddai rhywun yn esbonio hynny iddynt ac o'i wneud yn deg. Yn gyffredinol, roedd y rhan fwyaf o blant yn cael trafferth cefnogi smacio fel ffurf effeithiol o gosbi, ac roeddent yn awgrymu bod effaith emosiynol smacio yn gryfach ac yn para'n hirach na'r effaith gorfforol. Roeddent o'r farn fod deialog a chyfathrebu effeithiol yn rhan hanfodol o ddisgyblu.

Yn 2010, archwiliodd astudiaeth^{xcvi} yn Iwerddon farn 132 o blant a phobl ifanc 6-17 oed. Roedd defnyddio cosb gorfforaethol yn gwneud i blant deimlo'n wael mewn rhyw ffordd, gan gynnwys teimlo'n drist, yn ofidus, yn ddigariad, yn ddolurus, yn ofnus, yn ddig ac yn annifyr a chwithig. Ym marn plant, colli breintiau, megis colli'r hawl i wyllo'r teledu neu gollu arian poced, oedd y strategaeth ddisgyblu fwyaf effeithiol. Roedd plant hŷn o'r farn fod strategaethau sy'n cynnwys cyfathrebu ac esbonio yn fwy effeithiol na defnyddio cosb gorfforol.

Adran 6 – Y cynnig

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddiogelu hawliau plant a dod â phob ffurf ar gosb gorfforol i ben drwy ddileu amddiffyniad cosb resymol yng Nghymru.

Fel y nodir yn adran 1, nod y ddeddfwriaeth yw gwarchod hawliad a rhyddid eraill – plant yn benodol. I'r perwyl hwnnw, cynigiwn ddiddymu'r amddiffyniad cosb resymol fel nad yw ar gael i unrhyw un a gyhuddir o ymosod neu guro. Byddai'n golygu na fyddai oedolyn sy'n gofalu am blentyn bellach yn gallu, o dan y gyfraith, ddefnyddio cosb gorfforol yn erbyn y plentyn hwnnw. Byddai hyn, felly, yn gymwys i rieni, gofalwyr a gwarcheidwaid, yn ogystal â phobl sy'n gweithredu *in loco parentis*. Byddai hyn yn cael gwared ar yr anomaledd cyfredol, sef ein bod yn diogelu plant yn llai nag oedolion o ran cosb gorfforol.

Byddai hefyd yn cael gwared ar fan gwan yn y gyfraith o ran mathau penodol o leoliadau nad yw newidiadau cynharach i'r gyfraith mewn perthynas â chosb gorfforol mewn lleoliadau addysg yn gymwys iddynt. Mae cosb gorfforol wedi'i gwahardd mewn ysgolion ers cryn amser, ond mae man gwan yn y gyfraith o hyd sy'n caniatáu i oedolion sy'n gweithredu *in loco parentis* mewn lleoliadau yr ystyrir nad ydynt yn addysgol ('*non-educational settings*' yw'r term Saesneg, megis Ysgolion Sul neu Fadrassas) ddefnyddio'r amddiffyniad cosb resymol. Byddai'r cynnig deddfwriaethol hwn yn cael gwared ar y man gwan hwn

Ystyriwn fod y term 'cosb gorfforol' yn ddealladwy, ond mae'n bwysig nodi'n union yr hyn yr ydym yn ei olygu wrth ddefnyddio'r term. Ar ei ffurf fwyaf eithafol, gallai olygu dyrnu neu daro plentyn gyda theclyn – ac ar ochr arall y raddfa, gallai olygu smacio neu binsio plentyn. Nod pob un o'r gweithredoedd hyn fyddai achosi poen, a byddent yn cael eu defnyddio i gosbi plentyn.

Dadleuwn felly ei bod yn glir, pan ddefnyddiwn y term 'cosb gorfforol', nad ydym yn cyfeirio at arferion neu weithredoedd magu plant eraill nad ydynt ynghlwm wrth gosbi. Er enghraifft, ni fyddai brwsio gwallt neu ddannedd plentyn, neu eu llusgo o ffordd car cyflym, yn cyfrif fel cosb gorfforol. Yn wir, nid ydynt yn gosb o unrhyw fath. Yn hytrach, gweithredoedd yw'r rhain a gyflawnir gan rieni, gwarcheidwaid a gofalwyr yn ddyddiol fel rhan o'u rôl o fagu a diogelu eu plant.

Yn hyn o beth, mae peth ansicrwydd o ran union gwmpas yr amddiffyniad cosb resymol cyfredol (fel y'i nodir yn adran 2) – ond gan fod yr amddiffyniad yn ymwneud yn benodol â chosb, ni ystyriwn ei fod yn gymwys i fathau eraill o arferion magu plant. Felly, gan nad yw'r amddiffyniad yn berthnasol i'r gweithredoedd hynny, ni fydd ei ddileu yn effeithio arnynt.

Nod yr ymgynghoriad yw bod yn sail i ddatblygiad ein cynigion deddfwriaethol. Un agwedd ar hyn yw gweld a yw 'cosb gorfforol' yn ddealladwy – credwn fod gan y term ystyr arferol, pob dydd.

Mae'n bwysig, wrth gwrs, wrth ddatblygu deddfwriaeth, ei bod yn ddigon o eglur i unigolion allu glynu at y gyfraith. Fodd bynnag, mae hefyd yn bwysig bod digon o hyblygrwydd yn y gyfraith i ymateb i'r amgylchiadau y bwriedir i'r ddeddfwriaeth ymdrin â nhw. Dylai'r deddfwriaeth roi digon o eglurder i farnwr allu gweithredu'r gyfraith yn effeithiol, fel y'i bwriadwyd, mewn perthynas â'r set benodol o amgylchiadau dan sylw. Credwn fod y term 'cosb gorfforol' yn ddigon dealladwy i

ddarparu eglurder o'r fath o ran mathau'r ymddygiadau a gweithredoedd y bwriadwn i'r ddeddfwriaeth fod yn gymwys iddynt.

Cwestiynau'r Ymgynghoriad

- 3. Pa fath o weithrediadau/ymddygiadau fydddech chi'n ystyried eu bod yn enghreifftiau o 'gosb gorfforol'?**

Adran 7 – Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol

Mae'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol yn gytuniad rhyngwladol sy'n diogelu hawliau sylfaenol a rhyddid. Mae Gweinidogion Cymru'n ddarostyngedig i Hawliau'r Confensiwn fel y'u nodir yn Neddf Hawliau Dynol 1998 a rhaid iddynt sicrhau bod unrhyw deddfwriaeth y maent yn ei chynnig yn cydymffurfio â'r Confensiwn. Dim ond os bydd deddfwriaeth yn gydnaws â Hawliau'r Confensiwn a Chyfraith yr Undeb Ewropeaidd y bydd deddfwriaeth o fewn cymhwysedd y Cynulliad. Mi fydd deddfwriaeth mewn perthynas â diddymu'r amddiffyniad cosb resymol yn cyffwrdd â'r hawliau hynny, felly. Dyma'r prif hawliau, fel y maent yn ymddangos yn y Confensiwn, y mae'n debygol y bydd hyn yn effeithio arnynt:

ERTHYGL 8: Yr hawl i barch at ei fywyd preifat a theuluol

1. Mae gan bawb yr hawl i barch at ei fywyd preifat a theuluol, ei gartref a'i ohebiaeth.
2. Ni chaiff awdurdod cyhoeddus ymyrryd ag arfer yr hawl hon ac eithrio'r hyn sy'n unol â'r gyfraith ac sy'n angenrheidiol mewn cymdeithas ddemocrataidd er budd diogelwch cenedlaethol, diogelwch y cyhoedd neu les economaidd y wlad, i atal troseddu neu anhrefn, neu i ddiogelu iechyd neu foesau, neu i ddiogelu hawliau a rhyddid pobl eraill.

ERTHYGL 9: Rhyddid meddwl, cydwybod a chrefydd

1. Mae gan bawb yr hawl i ryddid meddwl, cydwybod a chrefydd; mae'r hawl hon yn cynnwys rhyddid i newid ei grefydd neu gred a rhyddid, naill ai ar ei ben ei hun neu ar y cyd ag eraill, ac yn gyhoeddus neu'n breifat, i ddangos ei grefydd neu'i gred, mewn addoli, addysgu, arfer a defod.
2. Rhaid peidio â chyfyngu ar y rhyddid i amlygu crefydd neu gredoau'r hunan ond drwy'r cyfyngiadau hynny a ragnodir gan y gyfraith ac sy'n angenrheidiol mewn cymdeithas ddemocrataidd er lles diogelwch y cyhoedd, er mwyn diogelu'r drefn gyhoeddus, iechyd neu foesau, neu er mwyn diogelu hawliau a rhyddid pobl eraill.

Nid hawliau absoliwt yw'r rhain, fodd bynnag – gellir gweithredu mewn ffordd sy'n ymyrryd â'r hawliau hyn, cyhyd ag y gellir cyfiawnhau hynny. Gellir cyfiawnhau ymyrryd pan fydd yn unol â'r gyfraith, pan gaiff ei wneud i gyflawni nod dilys a chyfreithlon a phan fydd yr ymyriad dan sylw'n gymesur.

Wrth ddatblygu cynigion deddfwriaethol, rydym felly wedi ystyried yn ofalus a ellir cyfiawnhau ymyriad o'r fath a ph'un a yw'r gweithredu a wnawn yn gymesur.

Ymyriad y gellir ei gyfiawnhau

I ymyriad allu cael ei gyfiawnhau, rhaid iddo gyd-fynd â'r gyfraith. Mae'n ofyniad bod y gyfraith yn ddigon hygyrch a bod yr effaith yn ddigon clir, er mwyn i bobl ddeall beth sy'n gyfreithlon a beth sy'n anghyfreithlon. Mae'r ymgysylltu rydym wedi'i wneud yn gynnar gyda rhanddeiliaid a'r cyhoedd drwy ein hymgyrch #trafodmaguplant wedi dangos peth dryswch ynghylch y gyfraith gyfredol, a'i gweithrediad. Wrth ddatblygu

cynigion deddfwriaethol, rydym felly'n cydnabod pwysigrwydd bod y ddeddfwriaeth yn glir am yr effaith bosibl. Rydym wedi craffu'n fanwl ar y gyfraith gyfredol er mwyn deall effaith unrhyw newidiadau, a chredwn y bydd ein cynigion deddfwriaethol yn rhoi eglurder i rieni, gofalwyr a gwarcheidwaid na fydd bellach yn dderbyniol o dan y gyfraith iddynt ddefnyddio cosb gorfforol ar eu plant. Bydd ein cynigion hefyd yn darparu digon o eglurder a sicrwydd fel nad yw gweithredoedd corfforol eraill rhwng rhieni a phlant, pethau sy'n rhan o rianta arferol, yn cael eu trin fel troseddau'n anfwriadol.

Fel y nodir yn adran 1, bydd y ddeddfwriaeth yn cael ei chefnogi gan ein hymgyrch rianta cadarnhaol, sydd eisoes yn ei hanterth, a phe cyn cynhwysfawr o gymorth rianta.

Yn dilyn y Cydsyniad Brenhinol ac yn ystod y cyfnod yn arwain at gychwyn y ddeddfwriaeth, ein bwriad yw y bydd y cyfathrebu'n canolbwyntio ar sicrhau bod y cyhoedd yn gwybod am y ddeddfwriaeth a'i heffaith arnyn nhw.

Fel y mae'r ddogfen ymgynghori hon yn nodi, nod y ddeddfwriaeth hon yw diogelu hawliau a rhyddid eraill; hynny yw, plant. Mae Llywodraeth Cymru wedi arwain o ran gosod ein polisi plant a theuluoedd yng nghyd-destun Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn, ac amcan cyffredinol y ddeddfwriaeth yw cefnogi hawliau plant. Archwilir yr amcanion polisi ymhellach yn adran 1.

Cymesuredd

Rydym hefyd wedi ystyried a yw deddfu yn y maes hwn yn gymesur o ran gwireddu'n hamcanion polisi.

Fel yr amlinellir yn adran 1, nod y polisi yw cefnogi hawliau plant drwy wahardd pob ffurf ar gosbi corfforol, a diddymu'r anomaledd sy'n bodoli ar hyn o bryd lle bo plant yn cael eu diogelu lai nag oedolion o ran cosbi corfforol. Mae'r gyfraith yng Nghymru ar hyn o bryd yn darparu ar gyfer amddiffyniad sy'n galluogi rhieni i ddefnyddio rhywfaint o gosb gorfforol yn erbyn eu plant. Mae hyn yn mynd yn erbyn darpariaethau Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011, sy'n rhoi dyletswydd ar Weinidogion Cymru i roi sylw dyledus i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn – sy'n gwahardd yn glir bob ffurf ar gosb gorfforol yn erbyn plant, wrth wneud penderfyniadau am bolisi neu ddeddfwriaeth yng Nghymru.

Yn hyn o beth, ystyriwn fod angen newid y gyfraith, a hynny drwy ddeddfwriaeth sylfaenol, i ddileu amddiffyniad cosb resymol. Ni fydd cyflwyno canllawiau nad oes iddynt rym cyfreithiol neu ddatblygu ymhellach yr hymgyrch rianta cadarnhaol yn mynd i'r afael â'r anomaledd sylfaenol hwn yn y gyfraith.

Yn ogystal, fel yr amlinellwyd yn adran 4, mae profiadau gwledydd eraill yn awgrymu bod angen gwneud mwy na dim ond codi ymwybyddiaeth y cyhoedd i gael gwared ar gosb gorfforol yn llwyr. Cydnabyddir y bydd cyfran o oedolion yn barod i ailystyried a newid eu hagweddau a'u hymddygiad yn wyneb tystiolaeth a gwybodaeth, ond cydnabyddir hefyd mai dim ond mewn ymateb i ddeddfwriaeth neu newid i'r gyfraith y daw newid sylweddol i ymddygiad.

Nododd Gershoff ^{dyfynnwyd yn xcvii} hefyd fod gwaharddiadau cyfreithiol wedi'u gweithredu mewn sawl gwlad heb fod yno fwyafrif o'r cyhoedd yn gefnogol a bod tystiolaeth bod pasio'r ddeddfwriaeth, ynghyd ag ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth, yn arwain at newid agweddau'r cyhoedd.

Ystyrir, felly, nad yw ymgyrchoedd cyhoeddus ar eu pen eu hunain yn ddigon effeithiol; ond nid, ychwaith, yw newid deddfwriaethol ar ei ben ei hunan. Yn hytrach, dylid cefnogi ac ategu unrhyw ddeddfwriaeth a gyflwynir yn y maes gydag ymgyrchoedd gwybodaeth ac ymwybyddiaeth cyson a pharhaus i roi gwybod i'r boblogaeth am fanteision rhianta cadarnhaol a'r niwed y mae cosb gorfforol yn gallu ei achosi.

Mae'r ddogfen ymgynghori hon hefyd yn nodi'r dystiolaeth sydd i'w chael am gosb gorfforol a'i heffaith ar blant (adran 3). Mae'r dystiolaeth yn dangos nad yw smacio neu gosb gorfforol arall yn effeithiol o ran gwella ymddygiad plant a'i fod, yn hytrach, yn gysylltiedig ag ymddygiad gwael a gwrthgymdeithasol.

O ran niwed i blentyn, fel y mae'r adran dystiolaeth yn cydnabod, mae llawer iawn o ffactorau a allai ddylanwadu ar ddatblygiad plentyn, felly mae bron yn amhosib asesu effaith defnydd anaml o gosb gorfforol, neu gosb gorfforol ysgafn. Fodd bynnag, fel y mae'r adran dystiolaeth yn dangos, safbwynt y mwyafrif o ymchwilwyr yn y maes y dyddiau hyn yw bod tystiolaeth yn cefnogi bod gan bob cosb gorfforol, o dan unrhyw amodau, y potensial i fod yn niweidiol i ddatblygiad plentyn.

Os gall cosb gorfforol gael effaith negyddol ar ddatblygiad plentyn, yna, fel Llywodraeth, ystyriwn ei bod yn hollol briodol a chymesur inni sicrhau nad yw plant yn dioddef unrhyw ffurf ar gosb gorfforol. Heb ddeddfu i ddileu'r amddiffyniad cosb resymol, byddai plant yn parhau i ddioddef cosb gorfforol, a hynny o fewn y gyfraith, ac ni fyddai'n bosibl inni gyflawni'n hamcan o ddiogelu hawliau plant.

Adran 8 – Yr effaith ar gyrff cyhoeddus ac unigolion

Mae Llywodraeth Cymru'n cydnabod y gallai diddymu'r amddiffyniad cosb resymol gael effaith ar wasanaethau cyhoeddus allweddol, megis yr heddlu, Adrannau Gwasanaethau Cymdeithasol Awdurdodau Lleol, Gwasanaeth Erlyn y Goron a Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd ei Mawrhydi. Fodd bynnag, mae'n bwysig nodi eto nad ydym yn cynnig creu trosedd newydd ond, yn hytrach, ddileu amddiffyniad i droseddau sy'n bodoli eisoes, sef ymosod a churo.

Wrth ddatblygu ein cynigion, rydym wedi trafod yr effeithiau â chyrrff gwasanaethau cyhoeddus er mwyn asesu effaith y ddeddfwriaeth arfaethedig. Cyhoeddir Asesiad Effaith Rheoleiddiol ar y cyd â'r ddogfen hon er mwyn dangos lle gallai'r effeithiau gael eu gweld ac unrhyw oblygiadau ariannol sy'n deillio o'r cynnig.

I ddeall effaith y ddeddfwriaeth arfaethedig, mae'n bwysig deall rôl gyfredol y gwasanaethau cyhoeddus hyn mewn achosion posibl o ymosod neu guro yn erbyn plentyn. Rydym, felly, wedi ymgysylltu â'r gyrff cyhoeddus hyn i ddeall eu harferion, eu gweithrediadau, a sut gallai'r ddeddfwriaeth arfaethedig effeithio arnynt.

Yr Heddlu

Mae Llywodraeth Cymru'n cydweithio'n agos â'r pedwar heddlu yng Nghymru, ond cyfrifoldeb y Swyddfa Gartref, Llywodraeth y Deyrnas Unedig, yw heddlua o hyd.

Fel rhan o'n hymgysylltu cynnar, rydym wedi cwrdd â phob un o'r heddluoedd yng Nghymru i ddeall sut y maent yn gweithredu a sut gallai'r newidiadau effeithio arnynt. O ran eu rôl gyfredol mewn perthynas ag achosion honedig o ymosod neu guro yn erbyn plentyn, dywedodd yr heddluoedd wrthym eu bod eisoes yn derbyn adroddiadau gan aelodau'r cyhoedd am oedolyn yn smacio plentyn, yn aml y tu allan i ysgol neu archfarchnad. Wrth ymateb i ddigwyddiad o'r fath, byddai heddwys yn dilyn y drefn a chofnodi'r digwyddiad, ac yna'n ymchwilio iddo. Byddai'r heddlu'n ceisio dysgu enw'r plentyn ac, yn dilyn sgwrs â'r plentyn a'r rhiant, yn gwneud penderfyniad am sut i symud ymlaen. Mae gan yr heddlu brofiad helaeth o'r math yma o beth, ac maent yn gweithio'n agos â chydweithwyr yn y Gwasanaethau Cymdeithasol. Yn y rhan fwyaf o achosion, byddai heddwision a gweithwyr cymdeithasol yn cynnal ymchwiliad ar y cyd i gael darlun llawn o'r teulu a'i sefyllfa cyn penderfynu ar sut i symud ymlaen.

Pe bai'r heddlu'n ystyried bod trosedd wedi'i chyflawni ac yn gallu casglu digon o dystiolaeth am erlyniad llwyddiannus, byddent yn cyfeirio'r mater at Wasanaeth Erlyn y Goron. Yna, byddai Gwasanaeth Erlyn y Goron yn penderfynu pa gyhuddiad y dylid ei ddwyn yn erbyn unigolyn ac a ddylid bwrw ymlaen ag erlyniad.

Gan na fyddai dileu amddiffyniad cosb resymol yn creu trosedd newydd, ni fyddai ein cynigion yn newid y prosesau y mae Heddluoedd Cymru yn eu dilyn ar hyn o bryd. Fel yr amlinellir yn adran 2, mae'r troseddau ymosod a churo'n bodoli eisoes a byddai'r heddlu'n eu prosesu'n unol ag arferion cyfredol.

Ystyriaeth bwysig yw'r effaith bosibl ar amser ac adnoddau'r heddlu. Disgwylir y gellid gweld cynnydd byrdymor yn nifer y digwyddiadau a gofnodir, wrth i

ymwybyddiaeth o'r newid gynyddu. Yn y tymor hwy, fodd bynnag, y disgwyl yw y byddai nifer y digwyddiadau a adroddir, ac yna'r angen i ymchwilio iddynt, yn lleihau wrth i'r defnydd o gosb gorfforol fel modd o ddisgyblu leihau, ac wrth i bobl droi at ddulliau rhianta mwy cadarnhaol.

Awdurdodau Lleol

Fel rhan o'n gwaith ymgysylltu cynnar, rydym hefyd wedi siarad â chynrychiolwyr Cymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol. Mae'r trafodaethau hyn wedi pwysleisio pryderon bod pobl broffesiynol rheng flaen, megis gweithwyr cymdeithasol, yn methu rhoi cyngor pendant i rieni am smacio gan fod yr amddiffyniad yn bodoli.

Byddai newid eglur i'r gyfraith yn caniatáu i ymarferwyr gofal cymdeithasol a phobl broffesiynol yn y maes roi cyngor eglur i rieni a gofalwyr nad yw cosb gorfforol yn dderbyniol, a rhoi cyngor pellach am ddewisiadau amgen – rhai cadarnhaol.

Mae'n bwysig gwneud y gwahaniaeth yn glir yn y gyfraith, rhwng cosb gorfforol a cham-drin neu esgeuluso plentyn. Maent yn wahanol, ac o'r herwydd ymdrinnir â hwy o dan fecanweithiau gwahanol. Mae cyfreithiau diogelu a throreddol cadarn a phenodol ar waith eisoes i ddiogelu plant rhag esgeulustod neu gamdriniaeth. Cyflwynwyd ymagwedd bartneriaeth gadarn a chref tuag at ddiogelu gan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Diffinnir 'plant sy'n wynebu risg' eisoes yn Rhan 7 o'r Ddeddf. Mae Canllawiau atodol yn rhoi mwy o gyfarwyddyd ar beth sy'n cyfrif fel 'esgeulustod' a 'chamdriniaeth' ac ar yr amodau sy'n golygu bod rhaid gweithredu lle bo rheswm i feddwl bod plentyn yn wynebu risg. Un o egwyddorion pwysicaf diogelu yw ei fod yn gyfrifoldeb i bawb. Rhaid i bob person proffesiynol a chorff wneud popeth yn eu grym i sicrhau bod plant sy'n wynebu risg yn cael eu diogelu rhag camdriniaeth.

Mae diogelu plant yn arbennig o berthnasol i'r rheini sy'n gweithio ym maes addysg, iechyd a gofal cymdeithasol. Ni fydd y mwyafrif helaeth o achosion o riant yn smacio plentyn yn fater diogelu, ond gallai dynnu sylw at faterion diogelu ehangach ac felly mae gan y ddeddfwriaeth hon y potensial i effeithio ar bobl sydd â chyfrifoldebau diogelu. Defnyddiwn athrawon fel enghraifft: ar hyn o bryd, os yw plentyn yn dweud wrth athro bod rhiant wedi'i smacio, neu os yw'n gweld plentyn yn cael smacen, mae'r athro eisoes o dan ddyletswydd gyfreithiol i gofnodi'r digwyddiad yn unol â'r arferion sydd wedi'u cytuno. Yna, byddai'r Gwasanaethau Cymdeithasol neu'r Heddlu, yn dibynnu ar natur y digwyddiad, yn ymchwilio i'r mater ac yn penderfynu pa gamau i'w cymryd, os o gwbl. Efallai y bydd angen rhagor o gymorth ar y rhieni a gall gwasanaethau ataliol, megis Teuluoedd yn Gyntaf, gynnig y gwasanaethau hynny iddynt.

Unwaith eto, nid ydym yn creu trosedd newydd. Ni fydd y gweithdrefnau cyfredol yn y maes hwn yn newid. Fel gyda'r Heddlu, efallai y gwelir cynnydd byrdymor yn nifer y digwyddiadau a adroddir i wasanaethau cymdeithasol, wrth i ymwybyddiaeth o unrhyw newid i'r gyfraith gynyddu. Yn y tymor hwy, fodd bynnag, y disgwyl yw y byddai nifer y digwyddiadau a adroddir, ac yna'r angen i ymchwilio iddynt, yn lleihau

wrth i'r defnydd o gosb gorfforol fel modd o ddisgyblu leihau, ac wrth i bobl droi at ddulliau rhianta mwy cadarnhaol.

Nod yr ymgynghoriad hwn yw cael gwybodaeth ar gyfer datblygu'r cynnig deddfwriaethol ac unrhyw fecanweithiau ategol sy'n ymwneud â'r cynnig. Byddem felly'n croesawu barn pobl broffesiynol reng flaen o ran a fyddai angen canllawiau ychwanegol neu hyfforddiant ychwanegol i gefnogi'r gwaith o weithredu'r ddeddfwriaeth yn llwyddiannus.

Gwasanaeth Erlyn y Goron

Rydym hefyd wedi ymgysylltu'n gynnar â Gwasanaeth Erlyn y Goron, yng Nghymru ac ar lefel y Deyrnas Unedig. Fel yr amlinellir uchod, wrth benderfynu a ddylid erlyn oedolyn am ymosod ar blentyn, mae Gwasanaeth Erlyn y Goron yn cysylltu â'r heddlu ac yn ystyried y dystiolaeth sydd i'w chael a ph'un a fyddai erlyniad er bydd y cyhoedd.

Wrth benderfynu erlyn ai peidio, mae Gwasanaeth Erlyn y Goron yn cyfeirio at "God Erlynwyr y Goron" a chanllawiau cyfreithiol a elwir yn "Safon Gyhuddo". Mae "Cod Erlynwyr y Goron" yn nodi'r egwyddorion cyffredinol y dylid eu hystyried wrth benderfynu a ddylid erlyn, ac yn sôn am weithredu'r camau prawf tystiolaeth a budd y cyhoedd. Mae'r Safon Gyhuddo'n amlinellu'r amddiffyniad cosb resymol ac mae'n nodi:

"Section 58 of the Children Act 2004 has removed the availability of the reasonable chastisement defence for parents or adults acting in loco parentis where the accused is charged with wounding, causing grievous bodily harm, assault occasioning actual bodily harm or cruelty to persons less than 16 years of age. However the reasonable chastisement defence remains available for parents or adults acting in loco parentis against charges of common assault".³

Mae Gwasanaeth Erlyn y Goron wedi ymgynghori ar ddiwygiadau i'r Safon Gyhuddo, a bydd gofyn am fwy o ddiwygiadau i'r Safon Gyhuddo i'w gwneud yn amlwg nad yw'r amddiffyniad bellach ar gael yng Nghymru.

Llysoedd Ei Mawrhydi a'r Gwasanaeth Tribiwnlysoedd

Os yw gwasanaeth Erlyn y Goron yn penderfynu bod digon o dystiolaeth i erlyn yn llwyddiannus, a bod hynny er budd y cyhoedd, yna, fel yn awr, byddai cyhuddiad o ymosod cyffredin yn cael ei ddwyn yn erbyn unigolyn a byddai'r achos yn mynd drwy'r llysoedd. Byddai achos o ymosod cyffredin yn cael ei glywed gan Lys Ynadon. Byddai rhieni 17 oed neu iau yn ymddangos gerbron Llys Ieuencid, lle mae'r gweithdrefnau ychydig yn llai ffurfiol na mewn Llys Ynadon.

Dyma pryd na fyddai'r amddiffyniad cosb resymol ar gael bellach i rieni neu'r sawl sydd in loco parentis. Yna, byddai'r barnwr neu'r ynadon yn dyfarnu, yn seiliedig ar y dystiolaeth a ffeithiau unigol yr achos, a yw'r unigolyn yn euog o ymosodiad cyffredin.

---

³ https://www.cps.gov.uk/legal/l_to_o/offences_against_the_person/

Y disgwyl yw, i ddechrau, y byddai nifer yr achosion sy'n mynd i'r llys yn cynyddu, ac y byddai hynny'n cyd-fynd â'r cynnydd yn nifer y digwyddiadau a fyddai'n cael eu hadrodd i'r heddlu ar ôl newid y gyfraith. Fodd bynnag, disgwylir hefyd y byddai'r cynnydd byrdymor hwn yn lleihau wrth i amser fynd yn ei flaen ac wrth i agweddau tuag at gosb gorfforol barhau i newid.

Fel yr amlinellir yn adran 6, ein bwriad wrth ddileu amddiffyniad cosb resymol yw na fydd cyfiawnhad dros gosbi plentyn yn gorfforol mewn unrhyw achos llys troseddol neu sifil. Eisoës, mae llwybrau'n bodoli i unigolion hawlio iawndal am niwed a brofwyd yn ystod plentyndod; byddai dileu'r amddiffyniad cosb resymol yn ehangu cwmipas y prosesau hyn ychydig. Gallai hynny arwain at gynnydd bach o ran nifer yr achosion sifil a gynhelir yn y llysoedd.

Yr effaith ar rieni

Effaith y ddeddfwriaeth fydd dileu amddiffyniad cosb resymol fel nad yw bellach ar gael i unrhyw un sy'n wynebu cyhuddiad o ymosod cyffredin neu guro. Felly, ni fyddai unrhyw oedolyn sy'n smacio plentyn bellach yn gallu dibynnu ar yr amddiffyniad cosb resymol a gellid, o bosib, eu herlyn yn llwyddiannus am y drosedd o ymosod cyffredin. Fel y nodir uchod ac fel sy'n wir eisoës, mater i Wasanaeth Erlyn y Goron fyddai penderfynu a ddylid erlyn. Mae trafodaethau gyda Gwasanaeth Erlyn y Goron wedi dangos y byddai'r Safon Gyhuddo'n cael ei diweddarau i egluro nad yw'r amddiffyniad cosb resymol bellach yn gymwys yng Nghymru, ond byddai'r profion tystiolaeth a budd y cyhoedd wrth benderfynu a ddylid erlyn yn parhau'r un fath.

Fel Cymru a Lloegr, mae system gyfreithiol Seland Newydd yn seiliedig ar gyfraith gyffredin, ac roedd deddfwriaeth i ddiddymu'r defnydd o gosb gorfforol yn ymwneud â chyfraith droseddol. Ar ôl cyflwyno *Crimes (substituted section 59) Amendment Act 2007*, a oedd yn gwahardd cosb gorfforol, rhaid oedd i'r Heddlu fonitro nifer yr adroddiadau a dderbyniwyd o ddigwyddiadau posibl a chanlyniad yr adroddiadau hynny. Yn y ddwy flynedd ar ôl deddfu, derbyniodd yr Heddlu 36 adroddiad o smacio a 179 adroddiad am "*minor acts of physical discipline*"⁴. O'r 36 achos o smacio, arweiniodd 35 at rybudd neu dim camau pellach ac arweiniodd un achos at erlyniad. O'r 179 achos o "*minor acts of physical discipline*", arweiniodd 166 o achosion at rybudd neu dim camau pellach ac arweiniodd 13 at erlyniadau.

Mae hyn yn dangos, er gwaethaf y newid i'r gyfraith, nad oedd cynnydd sylweddol yn nifer yr achosion a aeth i'r llys. Fel dywedodd Dirprwy Gomisiynydd yr Heddlu (Gweithrediadau) ar y pryd: "*the amendment has had minimal impact on police activity and officers have continued to apply a common sense approach*".

---

⁴ <https://www.police.govt.nz/sites/default/files/publications/2-year-review-of-crimes-section-59.pdf>

Cwestiynau'r Ymgynghoriad

4. A ydych chi'n cytuno â'n dealltwriaeth o'r effeithiau posibl ar gyrff cyhoeddus yng Nghymru yn sgil y cynnig deddfwriaethol?

(Ydw/ Nac ydw/Ddim yn gwybod). Os 'nac ydw', pam ddim?

5. A oes angen canllawiau neu hyfforddiant ychwanegol i gefnogi gweithwyr proffesiynol rheng flaen?

(Oes/Nac oes/Ddim yn gwybod). Os 'oes', rhowch ragor o fanylion.

Adran 9 – Cosbau am droseddau

Nid yw'r cynnig i ddiddymu'r amddiffyniad cosb resymol yn cynnwys creu trosedd newydd. Fel yr amlinellwyd yn adran 2, dim ond yn erbyn cyhuddiad mewn perthynas â'r troseddau cyfredol o ymosod cyffredin a churo y gellir defnyddio'r amddiffyniad. Ni fyddai'r cosbau cyfredol am y troseddau hyn yn newid felly.

Mae gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru'r grym i wneud deddfwriaeth mewn sawl maes, ond mae hefyd agweddau ar y gyfraith nad ydynt wedi'u datganoli ond sydd gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig o hyd.

Mae Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi yn asiantaeth weithredol a noddir gan y Weinyddiaeth Gyfiawnder. Mae'n gweithredu yng Nghymru a Lloegr ac yn gyfrifol am weinyddu Llysoedd Sifil, Troseddol a Theuluol a Thribiwnlysoedd yng Nghymru a Lloegr. Nid oes gan Lywodraeth Cymru gyfrifoldeb am y llysoedd a'r tribiwnlysoedd hyn, ond mae gennym waith mewn perthynas â materion Cyfiawnder leuenctid yng Nghymru a chyfrifoldeb am y tribiwnlysoedd datganoledig yng Nghymru.

Mae'r Cyngor Dedfrydu yn cynhyrchu canllawiau diffiniol ar gyfer barnwyr ac ynadon i'w defnyddio wrth benderfynu ar ddedfrydau ar gyfer troseddau. Mae'r Cyngor Dedfrydu yn gorff cyhoeddus annibynnol ar Weinyddiaeth Gyfiawnder Llywodraeth y Deyrnas Unedig. Nid yw'n adran o'r weinyddiaeth honno. Fel y weithdrefn gyfredol, ar ôl diddymu'r amddiffyniad, barnwyr ac ynadon fydd i ystyried cosbau, a hynny'n unol â'r canllawiau dedfrydu cyfredol.

I benderfynu ar ddedfrydu am y drosedd o ymosod cyffredin yn erbyn plentyn, mae'r Cyngor Dedfrydu wedi cynhyrchu canllawiau diffiniol ychwanegol, sef *“Overarching Principles: Assaults on Children and Cruelty to a Child”*^{xcviii}. Mae'r canllawiau hyn yn amlinellu egwyddorion perthnasol ar gyfer dedfrydu pan fydd ymosodiad wedi digwydd ar blentyn o dan 16 oed. Mae'n nodi, os yw'r dioddefwr yn blentyn: *“[This] will often mean that the offence involves a particularly vulnerable victim”*.

Mae hefyd yn nodi: *“the defence of lawful chastisement is available only in relation to a charge of common assault. Where that defence is not available, or, in relation to a charge of common assault, such a defence has failed, sentence for the offence would normally be approached in the same way as any other assault”*.

Gall y gosb am ymosodiad cyffredinol amrywio o ddirwy mewn enw, sef 25% o incwm wythnosol, am drosedd categori 3, hyd at y gosb fwyaf posibl, sef 26 wythnos yn y ddalfa, am drosedd categori 1, sy'n fwy difrifol.^{xcix}

Mae'r system Cyfiawnder leuenctid yng Nghymru a Lloegr yn trin troseddwr ifanc, o dan 18 oed, yn wahanol i oedolion. Felly byddai rhieni sy'n iau nag 18 oed a geir yn euog o ymosodiad cyffredin yn cael eu dedfrydu'n unol â chanllawiau gwahanol. Mae'r Cyngor Dedfrydu wedi llunio canllawiau diffiniol, sef *“Sentencing Children and Young People”*, sy'n nodi y dylai'r ffordd y dedfrydir troseddwr ifanc ystyried yr unigolyn a chanolbwyntio ar y plentyn neu berson ifanc dan sylw, yn hytrach na chanolbwyntio ar y drosedd.^c Oherwydd hyn, ni ragnodir cosbau am y drosedd o ymosodiad cyffredin, ac mae barnwyr ac ynadon yn debygol o gynnwys

ymagweddau adferol yn y dewisiadau dedfrydu, er mwyn annog y troseddwr ifanc i gymryd cyfrifoldeb am eu gweithrediadau a deall effaith y drosedd ar eraill.

Fel yr amlinellir uchod, ni fyddai ein cynigion deddfwriaethol yn effeithio ar y canllawiau cyfredol hyn gan y Cyngor Dedfrydu ar gyfer Llysoedd Ynadon neu Lysoedd Ieuencid. Fel gyda throseddau ymosod a churo, cyfrifoldeb barnwr neu ynadon fyddai penderfynu ar y gosb fwyaf priodol gan ddefnyddio'r canllawiau dedfrydu ac yn seiliedig ar ffeithiau'r achos.

Casgliadau

Mae Llywodraeth Cymru'n parhau i fod wedi ymrwymo i ddod â chosbi plant yn gorfforol i ben drwy ddileu amddiffyniad cosb resymol yng Nghymru. Mae'r ymgynghoriad hwn yn ceisio barn ar ddatblygiad y cynnig deddfwriaethol, a hynny er mwyn sicrhau datrysiad sy'n diogelu plant ac yn cefnogi rhieni gymaint â phosibl.

Os gwelwch yn dda, manteisiwch ar y cyfle i gyfrannu at yr ymgynghoriad hwn.

Cwestiynau Ychwanegol yr Ymgynghoriad

- 6. Eglurwch sut y gellid llunio neu newid y polisi arfaethedig er mwyn:
  - i) cael effaith gadarnhaol neu gynyddu'r effaith gadarnhaol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg; a**
  - ii) osgoi unrhyw effaith niweidiol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg ac ar sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.****

- 7. Cwestiwn 7: Rydyn ni wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych unrhyw faterion sy'n gysylltiedig â'r ymgynghoriad hwn nad ydyn ni wedi mynd i'r afael â nhw'n benodol, defnyddiwch y lle hwn i'w nodi:**

Cynnig Deddfwriaethol i Ddileu Amddiffyniad Cosb Resymol

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Enw ac/neu Sefydliad:

Cyfeiriad:

Dyddiad:

Cod post:

Cyhoeddi'r ymatebion

Mae'n bosibl y bydd ymatebion i'r ymgynghoriad yn cael eu cyhoeddi – ar y rhyngwrwyd neu mewn adroddiad. Fel arfer, mae enw a chyfeiriad (neu ran o gyfeiriad) yr unigolyn neu'r sefydliad a anfonodd yr ymateb yn cael eu cyhoeddi gyda'r ymateb, gan fod hynny'n helpu i ddangos bod yr ymgynghoriad wedi'i gynnal yn briodol.

Os byddai'n well gennych inni beidio â chyhoeddi eich enw a'ch cyfeiriad, ticiwch ma:

C1. A ydych chi o'r farn y bydd ein cynnig deddfwriaethol i ddileu amddiffyniad cosb resymol ac atal cosbi plant yn gorfforol yn helpu i gyflawni ein bwriad penodol o ddiogelu hawliau plant?

Ydw Nac ydw

Ddim yn gwybod

Os 'nac ydw', pam ddim?

C2. Yn ychwanegol at y gefnogaeth a'r wybodaeth sydd eisoes ar gael gennym drwy ein hymgyrch ar fagu plant, a oes unrhyw ffyrdd eraill yr ydych chi'n meddwl y dylen ni eu rhoi ar waith, er mwyn cefnogi rhieni, gofalwyr a gwarcheidwaid?

Oes Nac oes

Ddim yn gwybod

Os 'oes', beth yw'r rheini?

C3. Pa fath o weithrediadau/ymddygiadau fydddech chi'n ystyried eu bod yn enghreifftiau o "gosb gorfforol"?

C4. A ydych chi'n cytuno â'n dealltwriaeth o'r effeithiau posibl ar gyrff cyhoeddus yng Nghymru yn sgil y cynnig deddfwriaethol?

Ydw Nac ydw

Ddim yn gwybod

Os 'nac ydw', pam ddim?

C5. A oes angen canllawiau neu hyfforddiant ychwanegol i gefnogi gweithwyr proffesiynol rheng flaen?

Oes Nac oes

Ddim yn gwybod

Os 'oes', rhwch ragor o fanylion

C6. Eglurwch sut y gellid llunio neu newid y polisi arfaethedig er mwyn:

- I. cael effaith gadarnhaol neu gynyddu'r effaith gadarnhaol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg; a**
- II. osgoi unrhyw effaith niweidiol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg ac ar sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.**

C7. Rydyn ni wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych unrhyw faterion sy'n gysylltiedig â'r ymgynghoriad hwn nad ydyn ni wedi mynd i'r afael â nhw'n benodol, defnyddiwch y lle hwn i'w nodi.

Cyfeiriadau

-
- ⁱⁱ <http://www.legislation.gov.uk/mwa/2011/2/contents> [Cyrchwyd: 2 Tachwedd 2017]
- ⁱⁱ <http://www.ohchr.org/EN/Countries/ENACARRegion/Pages/GBIndex.aspx> [Cyrchwyd: 2 Tachwedd 2017]
- ⁱⁱⁱ <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx> [Cyrchwyd: 2 Tachwedd 2017]
- ^{iv} Pwyllgor ar Hawliau'r Plentyn, Sylwadau Cloi ar bumed adroddiad cyfnodol Teyrnas Unedig Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon, CRC/C/GBR/CO/5, 03/06/16, sydd ar gael drwy: http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRC/Shared%20Documents/GBR/CRC_C_GBR_CO_5_24195_E.docx
- Cyffredinol [Cyrchwyd: 2 Tachwedd 2017]
- ^v Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (2006): Yr Ail Sesiwn ar Ddeugain. Sylw rhif 8: Hawl y plentyn i gael ei ddiogelu rhag cosb gorfforol ac unrhyw fath arall o gosb greulon neu ddiraddiol. Genefa: y Cenhedloedd Unedig <https://resourcecentre.savethechildren.net/node/10263/pdf/gc8.pdf> [Cyrchwyd: 17 Hydref 2017]
- ^{vi} http://www.cps.gov.uk/legal/l_to_o/offences_against_the_person
- ^{vii} (1860) 2 F & F 202, 175 ER 1024
- ^{viii} https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/344503/Review_of_Section_58_of_the_Children_Act_2004.pdf
- ^{ix} Swyddfa'r Gweinidog dros Blant a Materion Ieuencid (2010) "Parents' Perspectives on Parenting Styles and Disciplining Children", The National Children's Strategy Research Series, Swyddfa'r Gweinidog dros Blant a Materion Ieuencid, Iwerddon
- ^x Bunting, L., Webb, M. a Healy, J. (2008) "The 'Smacking Debate' in Northern Ireland – Messages from Research", Barnardos Cymru, Comisiynydd Plant a Phobl Ifanc Gogledd Iwerddon ac NSPCC Gogledd Iwerddon
- ^{xi} Smith, A.B., Gollop, M., Taylor, N.J. a Marshall, K. (2004) "The Discipline and Guidance of Children: A Summary of Research", Swyddfa'r Comisiynydd Plant, Wellington, 2004. Cyrchwyd ar 14 Tachwedd 2007 gan http://www.occ.org.nz/media/files/discipline_guidance
- ^{xii} Gershoff E. T. (2002) "Corporal punishment by parents and associated child behaviours and experiences: A meta-analytic and theoretical Review", Psychological Bulletin, 128 (4), 539-79.
- ^{xiii} Gershoff, E. T. (2013) "Spanking and Child Development: We Know Enough Now to Stop Hitting Our Children", Child Development Perspectives, 7 (3), 133-137.
- ^{xiv} Gershoff, E. T., a Grogan-Kaylor, A. (2016) "Spanking and Child Outcomes: Old Controversies and New Meta-Analyses". Journal of Family Psychology.
- ^{xv} Henricson, C. a Grey, A. (2001) "Understanding discipline: An overview of child discipline practices and their implications for family support" National Family and Parenting Institute
- ^{xvi} Robertson, L. (2017) "Literature review on outcomes of parental discipline styles, evidence on effective parenting styles and the international experience of prohibition of physical punishment in law". Glasgow: Scottish Centre for Crime and Justice Research <http://www.sccjr.ac.uk/wp-content/uploads/2017/08/Literature-review-on-outcomes-of-parental-discipline-styles.pdf> [Cyrchwyd: 16 Hydref 2017]

-
- ^{xvii} Heilmann, A., Kelly, Y., a Watt, R. C. (2015) “Equally Protected? A review of the evidence on the physical punishment of children” [ar-lein]. Ar gael drwy: <https://www.nspcc.org.uk/globalassets/documents/research-reports/equally-protected.pdf> [Cyrchwyd: 16 Hydref 2017]
- ^{xviii} Ferguson, C.J. (2013) “Spanking, corporal punishment and negative long-term outcomes: A meta-analytic review of longitudinal studies” *Clinical Psychology Review* 33 (2013) 196–208.
- ^{xix} Gershoff, E. T. (2013) ‘Spanking and Child Development: We Know Enough Now to Stop Hitting Our Children’, *Child Development Perspectives*, 7 (3), 133-137
- ^{xx} Early Intervention Foundation 2016 “Foundations for Life: What Works to Support Parent Child Interaction in the Early Years”. Gweler tudalen 89 am ddisgrifiad o fodel Patterson o ran ‘coercive parent-child interactions’ <http://www.eif.org.uk/publication/foundations-for-life-what-works-to-support-parent-child-interaction-in-the-early-years/>
- ^{xxi} Lansford, J. E., Sexton, H. R., Davis-Kean, P., a Sameroff, A. J. (2012) “Reciprocal Relations Between Parents’ Physical Discipline and Children’s Externalizing Behavior During Middle Childhood and Adolescence”, *Dev Psychopathol.* 2011 Chwefror; 23(1): 225–238
- ^{xxii} Larzerele, R.E. (2000) Child outcomes of non-abusive and customary physical punishment by parents: An updated literature review. *Clinical Child and Family Psychology Review*
- ^{xxiii} Larzerele, R.E. a Kuhn, B.R (2005) “Comparing Child Outcomes of Physical Punishment and Alternative Disciplinary Tactics: A Meta-Analysis” *Clin Child Fam Psychol Rev* 2005 Mawrth: 8(1):1-37.
- ^{xxiv} Smith, A.B., Gollop, M., Taylor, N.J. a Marshall, K. (2004) “The Discipline and Guidance of Children: A Summary of Research”, Swyddfa'r Comisiynydd Plant, Wellington, 2004. Cyrchwyd ar 14 Tachwedd 2017 gan <https://resources.skip.org.nz/assets/Resources/Documents/the-discipline-and-guidance-of-children.pdf>
- ^{xxv} Gershoff E. T. (2002) “Corporal punishment by parents and associated child behaviours and experiences: A meta-analytic and theoretical Review”, *Psychological Bulletin*, 128 (4), 539-79.
- ^{xxvi} Gershoff, E. T., a Grogan-Kaylor, A. (2016) “Spanking and Child Outcomes: Old Controversies and New Meta-Analyses”. *Journal of Family Psychology*.
- ^{xxvii} Robertson, L. (2017) “Literature review on outcomes of parental discipline styles, evidence on effective parenting styles and the international experience of prohibition of physical punishment in law”. Glasgow: Scottish Centre for Crime and Justice Research <http://www.sccjr.ac.uk/wp-content/uploads/2017/08/Literature-review-on-outcomes-of-parental-discipline-styles.pdf>
- ^{xxviii} Heilmann, A., Kelly, Y., a Watt, R. C. (2015) “Equally Protected? A review of the evidence on the physical punishment of children” [ar-lein]. Ar gael drwy: <https://www.nspcc.org.uk/globalassets/documents/research-reports/equally-protected.pdf> [Cyrchwyd: 16 Hydref 2017]
- ^{xxix} Baumrind, D., Larzerele, R. E. a Cowan, P. A. (2002) “Ordinary physical punishment: Is it harmful?” Larzerele, R. E. (2004) “Sweden's smacking ban: More harm than good” *Psychol Bull.* 2002 Jul;128(4):580-9; discussion 602-11
- ^{xxx} Morris, S. Z. a Gibson, C. L. (2011) “Corporal punishment’s influence on children’s aggressive and delinquent behaviour” *Criminal Justice and Behaviour*, Volume: 38 issue: 8, page(s): 818-839

-
- ^{xxxi} Barnes, J.C. Boutwell, B.B., Beaver, K.M. a Gibson, C.L. (2013) "Analyzing the origins of childhood externalizing behavioral problems"
- ^{xxxii} Bradley RH, Corwyn RF, Burchinal M, et al. (2001) "The home environments of children in the United States Part II: relations with behavioral development through age thirteen", *Child Dev* 2001 Tachwedd-Rhagfyr: 72(6):1868-86.
- ^{xxxiii} Gunnoe M.L., Mariner C.L. (1997) "Toward a developmental–contextual model of the effects of parental spanking on children’s aggression", *Arch Pediatr Adolesc Med* 1997 Awst: 151(8): 768-75..
- ^{xxxiv} Gershoff, E.T. (2010) "More harm than good: A summary of scientific research on the intended and unintended effects of corporal punishment on children", 73 *Law and Contemporary Problems* 31-56 (Gwanwyn 2010)
- ^{xxxv} Durrant, J.E. ac Ensom, R. (2012) "Physical punishment of children: lessons from 20 years of research" *CMAJ*. 2012 Medi 4; 184(12): 1373–1377
- ^{xxxvi} Altschul I., Lee, S. J. A Gershoff, E. T. (2016) "Hugs, Not Hits: Warmth and Spanking as Predictors of Child Social Competence", *Fam Relat* 78, 695-714, doi:10.1111/jomf.12306
- ^{xxxvii} Gershoff, E. T. a Grogan-Kaylor, A. (2016) "Spanking and child outcomes: Old controversies and new meta-analyses", *J Fam Psychol* 2016 Mehefin: 30(4):453-69, doi: 10.1037/fam0000191.Epub 2016 Ebrill 7.
- ^{xxxviii} O’Connor, T a Scott, S (2007) "Parenting and outcomes for children", Caerefrog: Sefydliad Joseph Rowntree
- ^{xxxix} Seaman, P. Turner, K., Hill, M., Stafford, A. a Walker, M. (2006) "Parenting and Children’s resilience in disadvantaged communities" Sefydliad Joseph Rowntree
- ^{xl} Katz, I a Redmond, G. (2009) "Family income as a protective factor for child outcomes" *Social Policy Review* 21, Bryste: The Policy Press
- ^{xli} Nixon, E. (2012) "Growing Up In Ireland – How Families Matter For Social And Emotional Outcomes Of 9-Year-Old Children", *Adran Plant a Materion Ieuenctid, Iwerddon*, ISBN 978-1-4064-2646-5
- ^{xlii} Sroufe, L.A., Egeland, B a Kreutzer, T. (1990) "The fate of early experience following developmental change: longitudinal approaches to individual adaptation in childhood", *Child Development* 1990 Hydref; 61(5): 1363-73
- ^{xliii} Quetsch, L.B., Wallace, N.M. Herschell, A.D. a McNeil, C.B. (2015) "Weighing in on the time-out controversy: an empirical perspective", *The Clinical Psychologist*, 68(2), 4–19
- ^{xliv} Webster-Stratton, C. (2014) "Incredible Time-out Works Because of Quality Time in" *Ar gael ar wefan 'Y Blynyddoedd Rhyfeddol'*
- ^{xlv} O’Connor, T. a Scott, S. (2007) "Parenting and outcomes for children", Caerefrog: Joseph Rowntree
- ^{xlvi} Robertson, L. (2017) "Literature review on outcomes of parental discipline styles, evidence on effective parenting styles and the international experience of prohibition of physical punishment in law". Glasgow: Scottish Centre for Crime and Justice Research
- ^{xlvii} Sroufe, L.A., Egeland, B a Kreutzer, T. (1990) "The fate of early experience following developmental change: longitudinal approaches to individual adaptation in childhood", *Child Development* 1990 Hydref; 61(5): 1363-73
- ^{xlviii} Seaman, P. Turner, K., Hill, M., Stafford, A. a Walker, M. (2006) "Parenting and Children’s resilience in disadvantaged communities" Sefydliad Joseph Rowntree
- ^{xlix} Moretti, M. (2004) "Adolescent-parent attachment: Bonds that support healthy development", *Paeditr Child Health, Cyfrol 9, Rhif 8, Hydref 2004*

-
- ⁱ Asmussen, K., Corlyon, J., Hauari, H. a La Placa, V. (2007) "Supporting Parents of Teenagers", Policy Research Bureau. Research Report RR830
- ⁱⁱ O'Connor, T. a Scott, S. (2007) "Parenting and outcomes for children", Caerefrog: Joseph Rowntree
- ⁱⁱⁱ Katz, I a Redmond, G. (2009) "Family income as a protective factor for child outcomes" Social Policy Review 21, Bryste: The Policy Press
- ⁱⁱⁱⁱ Nixon, E. (2012) "Growing Up In Ireland – How Families Matter For Social And Emotional Outcomes Of 9-Year-Old Children", Adran Plant a Materion Ieuencid, Iwerddon, ISBN 978-1-4064-2646-5
- ^{lv} Wolf, T.L., McLaughlin, T.F. a Williams, R.L. (2006) "Time-out interventions and strategies: A brief review and recommendations", International Journal of Special Education Cyfrol 21 Rhif 3 2006
- ^{lv} Everett, G.E. Hupp, S.D.A. ac Olmi, D.J. (2010) "Time-out with Parents: A descriptive Analysis of 30 years of research", Education and Treatment of Children, Cyfrol 33, Rhif 2, 2010
- ^{lvi} Quetsch, L.B., Wallace, N.M. Herschell, A.D. a McNeil, C.B. (2015) "Weighing in on the time-out controversy: an empirical perspective", The Clinical Psychologist, 68(2), 4–19
- ^{lvii} Schreiber, M E. (1999) "Time-outs for Toddlers: Is our goal Punishment of Education?", Young Children, Gorffennaf 1999
- ^{lviii} Solter, A. (2000) "The disadvantages of Time-out", Originally published in Mothering Magazine, yr hydref,1992. Fe'i diwygiwyd a'i ddiweddarau yn 2000. Cyrchwyd Medi 2017 gan <http://www.awareparenting.com/timeout.htm>
- ^{lix} Siegal, D. J. a Bryson, T.P. (2014a) "Time-outs are hurting your child", Time, 23 Medi Cyrchwyd Medi 2017 gan <http://time.com/3404701/discipline-time-out-is-not-good/>
- ^{lx} Morawska, A. a Sanders, M. (2011) "Parental Use of Time-out Revisited: A Useful or Harmful Parenting Strategy?", Journal of Child and Family Studies 20:1-8
- ^{lxi} Scott, S., O'Connor, T., a Futh, A. (2006) "What makes parenting programmes work in disadvantaged areas?", Sefydliad Joseph Rowntree
- ^{lxii} Nowak, C. a Heinrichs N. (2008) "A comprehensive meta-analysis of Triple P-Positive Parenting Program using hierarchical linear modeling: effectiveness and moderating variables" Clin Child Fam Psychol Rev. 2008 Medi;11(3):114-44
- ^{lxiii} Bywater, T., Hutchings J., Daley D. et al (2009) "Long-term effectiveness of a parenting intervention for children at risk of developing conduct disorder", British Journal of Psychiatry 195:318–324. (Term clinigol yw anhwylder ymddygiad sy'n disgrifio dangos anawsterau o ran ymddygiad dros gyfnod hir a chyson)
- ^{lxiv} Barrett, H. (2010) "The delivery of parent skills training programmes. Meta-analytic studies and systematic reviews of what works best", Family And Parenting Institute
- ^{lxv} Sanders, M.R., Bor, W. a Morawska, A. (2007) "Maintenance of treatment gains: a comparison of enhanced, standard, and self-directed Triple P-Positive Parenting Program", Journal of Abnormal Child Psychology. 2007 35(6), 983-98.
- ^{lxvi} Webster-Stratton C. (1990) Long-term follow-up of families with young conduct problem children: From preschool to grade school. Journal of Clinical Child Psychology. 1990a;19:144–149
- ^{lxvii} <http://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/parenting-support-guidance/help/flyingstart/?skip=1&lang=cy>

---

^{lxviii} <http://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/parenting-support-guidance/help/families-first/?skip=1&lang=cy>

^{lxix} Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (2006): Yr Ail Sesiwn ar Ddeugain. Sylw Rhif 8: Hawl y plentyn i gael ei ddiogelu rhag cosb gorfforol ac unrhyw fath arall o gosb greulon neu ddiraddiol. Genefa: Y Cenhedloedd Unedig <https://resourcecentre.savethechildren.net/node/10263/pdf/gc8.pdf> [Cyrchwyd: 17 Hydref 2017]

^{lxx} Day D.E., Roberts M. (1983) "An analysis of the physical punishment component of a parent training program", J Abnorm Child Psychol

^{lxxi} Strauss, M. a Paschall, M. (2009) "Corporal Punishment by Mothers and Development of Children's Cognitive Ability: A Longitudinal Study of Two Nationally Representative Age Cohorts", Journal of Agression, Maltreatment and Trauma, 18:459-483

^{lxxii} Lee S.J., Taylor C.A., Altschul I., Rice J.C. (2013), "Parental spanking and subsequent risk for child aggression in father-involved families of young children", Adolygiad Gwasanaethau Plant a Ieuencid

^{lxxiii} Lansford J.E., Wager L.B., Bates J.E., Pettit G.S., Dodge K.A. (2012), "Forms of Spanking and Children's Externalizing Behaviors", Fam Relat 2012 Ebrill 1: 61(2): 224-236.

^{lxxiv} Peltonen K., Ellonen N., Poso T., Lucas S. (2014), "Mothers' self-reported violence toward their children: A multifaceted risk analysis", Child Abuse Negl 2014 Rhagfyr: 38(12): 1923-33. Doi: 10.1016/j.chiabu.2014.10.016.Epub 2014 Tachwedd 20.

^{lxxv} www.canada.ca/en/public-health/services/reports-publications/canadian-incidence-study-reported-child-abuse-neglect-final-report.html

^{lxxvi} <http://cwrp.ca/sites/default/files/publications/en/cis2003.pdf>

^{lxxvii} <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/>

^{lxxviii} <https://www.unicef-irc.org/publications/353/>

^{lxxix} <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

^{lxxx} Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (2006): Yr Ail Sesiwn ar Ddeugain. Cyffredinol Sylw Rhif 8: Hawl y plentyn i gael ei ddiogelu rhag cosb gorfforol ac unrhyw fath arall o gosb greulon neu ddiraddiol Genefa: Y Cenhedloedd Unedig https://www.iom.int/jahia/webdav/shared/shared/mainsite/policy_and_research/un/63/A_63_41.pdf [Cyrchwyd: 17 Hydref 2017]

^{lxxxii} Heilmann A, Kelly Y a Watt R G (2015) "Equally Protected? A review of the evidence on the physical punishment of children" [ar-lein]. Ar gael drwy: <https://www.nspcc.org.uk/globalassets/documents/research-reports/equally-protected.pdf> [Cyrchwyd: 16 Hydref 2017]

^{lxxxiii} Zolotor AJ, and Puzia M, 2009. "Bans against Corporal Punishment: A Systematic Review of the Laws, Changes in Attitudes and Behaviours", Child Abuse Rev 19: 229-247. Doi:10.1002/car.1131

^{lxxxiiii} Bussmann, K D; Erthal, C; Schroth, A (2011) "The Effect of Banning Corporal Punishment in Europe: A Five-Nation Comparison", http://www.gruppocrc.net/IMG/pdf/Bussman_-_Europe_5_nation_report_2009.pdf

^{lxxxv} Modig, C. (2009), "Never Violence Thirty Years on from Sweden's Abolition of Corporal Punishment", Achub y Plant Sweden a Gweinyddiaeth Iechyd a Materion Cymdeithasol Sweden

---

^{lxxxv} Straus, M (2013) "Crime by University Students in 15 Nations: Links to Spanking and Positive Parenting at Age 10 by Father, Mother, And Both Parents".

^{lxxxvi} Hughes P, Prif Weithredwr y Weinyddiaeth Datblygu Cymdeithasol (2009) "Report to the Minister for Social Development and Employment: pursuant to section 7(2) of the Crimes (substituted section 59) Act", Gweinyddiaeth Datblygu Cymdeithasol Seland Newydd

^{lxxxvii} Review of New Zealand Police and Child, Youth and Family Policies and Procedures relating to the Crimes (Substituted Section 59) Amendment Act (2009))

^{lxxxviii} Achub y Plant Sweden Gweinyddiaeth Iechyd a Materion Cymdeithasol Sweden (2009). "Never Violence – Thirty Years on from Sweden's Abolition of Corporal Punishment"

^{lxxxix} Yr Adran Iechyd 2000. "Protecting Children, Supporting Parents: A Consultation Document on the Physical Punishment of Children" [Ar-lein, Saesneg yn unig]. Llundain: Yr Adran Iechyd http://dera.ioe.ac.uk/1780/1/dh_4054848.pdf

^{xc} Yr Adran Plant, Ysgolion a Theuluoedd 2007. "A Study Into the Views of Parents on the Physical Punishment of Children for the Department for Children, Schools and Families". [Ar-lein; Saesneg yn unig]. Llundain: Yr Adran Plant, Ysgolion a Theuluoedd. Ar gael ar:

<http://dera.ioe.ac.uk/6886/8/Section%2058%20Parental%20Survey.pdf>

^{xc1} Llywodraeth Cymru (2014), "Managing Children's Behaviour, Attitudes and Practices: Baseline Survey" 2013. [Ar-lein]. Caerdydd: Llywodraeth Cymru. Ar gael ar: <http://gov.wales/docs/caecd/research/2014/140603-managing-childrens-behaviour-attitudes-practices-baseline-survey-2013-en.pdf>

^{xcii} Llywodraeth Cymru (2016), "The Attitudes of Parents Towards Managing Young Children's Behaviour: National Survey for Wales, 2014-15 – Re-contact Survey", [ar-lein]. Caerdydd: Llywodraeth Cymru. Ar gael drwy:

<http://gov.wales/docs/caecd/research/2016/160317-attitudes-parents-towards-managing-young-childrens-behaviour-en.pdf> t.54

^{xciii}

https://d25d2506sfb94s.cloudfront.net/cumulus_uploads/document/23dqxm93za/YouGov-Survey-Western-Mail-Welsh-Sample-Smacking-140411.pdf

^{xciv} Crowley, A. a Vulliamy, C (2002) "Listen Up! Children Talk: About Smacking", Achub y Plant

^{xcv} Sherbert Research (2007) "A Study Into Children's Views On Physical Discipline And Punishment", Yr Adran Plant, Ysgolion a Theuluoedd, Lloegr.

^{xcvi} Nixon, E. a Halpenny, A. (2010) "Children's Perspectives on Parenting Styles and Discipline: A Developmental Approach", Swyddfa'r Gweinidog Plant a Materion Ieuentid, Iwerddon

^{xcvii} Heilmann A., Kelly, Y. A Watt, R. G. (2015), "Equally Protected? A review of the evidence on the physical punishment of children", a gomisiynwyd gan Gomisiynydd Plant a Phobl Ifanc yr Alban, Children 1st, Barnardo's Scotland a NSPCC Scotland, ac a gyhoeddwyd ym mis Tachwedd 2015

^{xcviii} https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/web_Overarching_principles_assaults_on_children_and_cruelty_to_a_child.pdf

^{xcix} <https://www.sentencingcouncil.org.uk/offences/item/common-assault-racially-religiously-aggravated-common-assault/>

^c https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Sentencing-Children-and-young-people-Definitive-Guide_FINAL_WEB.pdf